

Szkoła wobec wymagań państwa

poradnik dla rodziców

Praca zbiorowa
pod red. Anny Goćłowskiej

Szkoła wobec wymagań państwa

poradnik dla rodziców

Praca zbiorowa pod redakcją
Anny Gocłowskiej

Autorzy:
Iwona Dąbrowska, Bogumiła Jarka,
Anna Kaczmarek, Krystyna Kaczorowska,
Barbara Krawczyk, Jolanta Lenkiewicz-Broda,
Mariusz Maziarz, Barbara Milecka, Teresa Traczyk

Wydawca:

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. +48 22 345 37 00
fax +48 22 345 37 70

Projekt okładki:
Aneta Witecka

Publikacja powstała w ramach projektu „Program wzmocnienia efektywności systemu nadzoru pedagogicznego i oceny jakości pracy szkoły etap III”.

ISBN 978-83-64915-14-7

Warszawa 2015 r.

Nakład: 3000 egz.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

Przygotowanie do druku, druk i oprawa:
Agencja Reklamowo-Wydawnicza A. Grzegorzczak
www.grzeg.com.pl

Spis treści

ROZDZIAŁ I	7
Dlaczego Państwo stawia przed szkołami/placówkami wymagania?	7
Skąd wzięły się określone przez państwo wymagania wobec szkół/placówek?	7
Kontekst, czyli współczesny świat.....	7
Jaka więc powinna być ta współczesna szkoła?	8
Czy wymagania kształtują rzeczywistość?	9
ROZDZIAŁ II	13
Ewaluacja – podstawy prawne, zamierzenia i praktyka	13
Kto, kiedy i jak sprawuje nadzór pedagogiczny?	13
Cele ewaluacji w zamierzeniach i praktyce.....	13
Jak działa ewaluacja?	14
ROZDZIAŁ III	15
Ewaluacja – jak to wygląda w praktyce?	15
Etap ewaluacji zewnętrznej	17
Etap przygotowawczy szansą na przyjazną atmosferę.....	17
Etap badawczy, czyli wizytatorzy w szkole	17
Podstawowe metody prowadzenia badań	17
Czy Państwa dzieci i Państwo jako rodzice zawsze bierzecie czynny udział w badaniu?	18
Etap trzeci – podsumowanie i informacja o wynikach badań	19
ROZDZIAŁ IV	20
Rola rodziców w procesie ewaluacji	20
Państwa oczekiwania	20
Państwa udział w ocenie jakości.....	20
Państwa aktywność i współpraca.....	20
ROZDZIAŁ V	21
Co w wymaganiach jest ważne dla rodziców	21
Wymaganie I	
Szkoła/placówka realizuje koncepcję pracy ukierunkowaną na rozwój ucznia/dzieci	21
Wymaganie II	
Procesy edukacyjne zorganizowane są w sposób sprzyjający uczeniu się	23
Wymaganie III	
Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej.....	24

Wymaganie IV	
Uczniowie są aktywni	26
Wymaganie V	
Respektowane są normy społeczne	28
Wymaganie VI	
Szkoła lub placówka wspomaga rozwój uczniów, uwzględniając ich indywidualną sytuację	29
Wymaganie VII	
Nauczyciele współpracują w planowaniu i realizowaniu procesów edukacyjnych	32
Wymaganie VIII	
Promowana jest wartość edukacji	33
Wymaganie IX	
Rodzice są partnerami szkoły	35
Wymaganie X	
Wykorzystywane są zasoby środowiska na rzecz wzajemnego rozwoju	37
Wymaganie XI	
Szkoła lub placówka, organizując procesy edukacyjne, uwzględnia wnioski z analizy wyników sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie oraz innych badań zewnętrznych i wewnętrznych	38
Wymaganie XII	
Zarządzanie szkołą lub placówką służy jej rozwojowi	39
ROZDZIAŁ VI	41
O literkach, czyli co to znaczy spełnić lub nie spełnić wymaganie na danym poziomie?	41
ROZDZIAŁ VII	44
Raport jako informacja na temat pracy szkoły/placówki oświatowej.....	44
Techniczne uwagi o sposobie czytania raportu.....	49
ROZDZIAŁ VIII	62
Analiza najważniejszych zagrożeń – pułapki ewaluacji	62
INFORMACJE O AUTORACH	65

Szanowni Państwo,

odkąd istnieją systemy oświatowe, a więc odkąd państwa przejęły odpowiedzialność za kształcenie swoich obywateli, odtąd istnieje nadzór pedagogiczny. Celem nadzoru, najogólniej rzecz biorąc, jest diagnoza działalności szkół i placówek oświatowych po to, aby umożliwić im doskonalenie jakości pracy, a tym samym tworzenie jak najlepszych warunków do rozwoju uczniów.

W tym sensie w systemie nadzoru w Polsce aktualnie nie dzieje się nic nadzwyczajnego. Ale w Polsce od 2009 roku postanowiono uspołecznić proces oceniania efektywności pracy szkół. Wprowadzono nową formę nadzoru pedagogicznego jaką jest ewaluacja. W ten proces (proces ewaluacji, obok uczniów, pracowników szkoły, przedstawicieli środowiska zewnętrznego, włączeni są również rodzice: wypełniają anonimowe ankiety na temat pracy szkoły i uczestniczą w wywiadzie prowadzonym przez wizytatorów kuratoriów oświaty.

Dzięki nowej formule nadzoru pedagogicznego rodzice mają wpływ na wyznaczanie kierunków rozwoju szkoły/placówki (wynika to z wymagań państwa, o których mowa w dalszej części poradnika), realny wpływ na ocenę jej pracy oraz łatwiejszy dostęp do informacji o szkole. Nie tylko tej, do której uczęszcza ich dziecko, ale także o tej, do której chcą swoje dziecko posłać.

Wielką wartością ewaluacji jest to, że jest ona procesem zbierania, opracowywania i komunikowania informacji na temat wartości, jaką przypisują realizowanym w szkole procesom **nie tylko ich realizatorzy, ale także odbiorcy.**

W wyniku ewaluacji powstają raporty o pracy przedszkola, szkoły czy placówki, które organy sprawujące nadzór pedagogiczny (najczęściej są to właściwi kuratorzy oświaty) publikują na stronie internetowej npseo.pl, dostępnej każdemu zainteresowanemu, z każdego miejsca na ziemi.

Daje to pewniejszą podstawę wyboru szkoły/placówki opartą na dostępie do informacji o różnych zakresach jej pracy, a także możliwość porównywania szkół dla wybrania tej najbardziej adekwatnej dla swojego dziecka. **To korzyść dla każdego z Państwa z osobna.**

Upowszechnienie informacji o efektach pracy szkół na taką skalę, pozwala porównać jak z danym problemem nauczyciele radzą sobie w różnych szkołach, umożliwia, po raz pierwszy w historii, inspirowanie społecznego dyskursu na temat edukacji i zwiększenie aktywności szkolnych społeczności w istotnych kwestiach. **To korzyść dla nas wszystkich.**

Ciekawe! – wyniki ewaluacji raz przeczą utartym sądom, innym razem wskazują pożądaną kierunki działań:

1. Czy gimnazjum jest najgorszym typem szkoły w Polsce?

Wyniki badań, zebrane od uczniów i rodziców, obalają mit o braku poczucia bezpieczeństwa w gimnazjach.

W wielu obszarach wyniki badań w gimnazjach są lepsze lub porównywalne ze szkołami ponadgimnazjalnymi.

Nie widać istotnych różnic między gimnazjami i pozostałymi typami szkół w zakresie współpracy ze środowiskiem, udziału rodziców w życiu szkoły, kształtowania koncepcji pracy szkoły i działań ją realizujących oraz współpracy nauczycieli. W gimnazjach zauważalna jest duża zespołowość prowadzenia analiz wyników nauczania.

Jednak widoczne jest przesunięcie w tych szkołach punktu ciężkości z kształtowania umiejętności uczenia się na nauczanie. Stąd analizy efektów kształcenia, odnoszone są przede wszystkim do wyników egzaminów zewnętrznych.

Problemem jest niższa aktywność i zaangażowanie uczniów wynikające z mniejszego zainteresowania lekcjami obserwowane w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych. Widoczne są różnice w zakresie indywidualizacji, która najlepiej jest organizowana w szkołach podstawowych. Natomiast gimnazja, zdaniem prawie 80% rodziców, zapewniają opiekę specjalistów w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

2. Czy i w czym rodzice są partnerami szkoły?

Większość rodziców czuje się partnerami szkoły w zakresie wzajemnej komunikacji oraz wsparcia wychowawczego oferowanego przez szkołę. Deklaracje realnego współuczestnictwa rodziców w podejmowaniu decyzji dotyczących życia szkoły skrajnie się różnią w odczuciu nauczycieli i rodziców. Dominującym typem uczestnictwa (dla prawie połowy rodziców, jest udział lub współorganizacja szkolnych imprez, wycieczek i uroczystości. Co trzeci rodzic nie angażuje się jednak w żadne ze szkolnych wydarzeń. Rzeczywisty udział we współdecydowaniu deklaruje jedynie 1/3 rodziców. Natomiast jedna czwarta rodziców uważa, że ich opinie nie mają wpływu na działania szkoły oraz, że szkoła nie zapewnia im możliwości wyrażania opinii na temat swego funkcjonowania.

ROZDZIAŁ I

Dlaczego Państwo stawia przed szkołami/ placówkami wymagania?

„Nadchodzący czas, to czas umysłowego pracownika, który oprócz formalnego wykształcenia posiada umiejętność praktycznego stosowania wiedzy oraz nawyk nieustannego uczenia się.”

Peter Druker

Skąd wzięły się określone przez państwo wymagania wobec szkół/ placówek?

Świat dynamicznie się zmienia. Wiemy tyle, że szkoły dzisiaj kształcą dla nieznannej przyszłości. Ich absolwenci, a Państwa dzieci, będą zapewne rozwiązywać niezidentyfikowane dotąd problemy, będą się posługiwać nieodkrytymi jeszcze technologiami. Wynikające z tego wyzwania są źródłem pytań o to, jaka powinna być ta współczesna szkoła, jakie jej działania dadzą szansę na wszechstronny rozwój dziecka i jakie w związku z tym zadania stoją przed nią dzisiaj? Aby szkoła łatwiej mogła sobie z takimi wyzwaniami poradzić, państwo sformułowało wobec niej wymagania, które wskazują pożądany kierunek pracy. Przedmiotem troski państwa jest stworzenie wszystkim dzieciom równych szans edukacyjnych. Dlatego wymagania są **jednolite dla wszystkich szkół i placówek danego typu i stanowią wymóg prawny**¹. To pewnego rodzaju standardy, które określają pożądany stan w systemie polskiej oświaty. Postanowiono, że informacje o stopniu spełniania tych wymagań szkoły będą otrzymywać przez badanie stanowiące nową formę nadzoru pedagogicznego jaką jest właśnie ewaluacja. Badanie to jest prowadzone, co do zasady, w sposób jednolity w całym kraju. Umożliwia to uzyskanie porównywalnych wyników dotyczących jakości polskiej oświaty. Ewaluacja ma wyjaśnić związki między nakładami a rezultatem i porównanie rezultatów ze wstępnymi zamierzeniami. Pewnym problemem może być trudna mierzalność niektórych uzyskiwanych efektów.

Kontekst, czyli współczesny świat...

Przez całe wieki tradycyjny system oświatowy zdawał egzamin. Stąd raczej nie kwestionowane było istnienie szkoły w tradycyjnym kształcie (z jej organizacją, systemem edukacyjno-wychowawczym i przygotowaną do pracy kadrą pedagogiczną). Jednak intensywny rozwój nauki, technik masowej komunikacji i związany z tym w zasadzie nieograniczony dostęp do bogatej informacji, wymusił określone działania w kierunku zmian. Czy pamiętają Państwo swojego nauczyciela? Czy przypadkiem nie jawi się Wam postać wyposażona w podręcznik szkolny i białą kredę do pisania na czarnej tablicy, monotonna dyktująca notatkę z lekcji lub odpytujący z wiadomości wyuczonych na pamięć? Postać, którą uważaliście za najważniejszy autorytet i „wyrocznie” w dziedzinie wiedzy przedmiotowej?

¹ Rozporządzenia MEN z 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. nr 168, poz. 132) ze zmianami; załącznik nr 1)

Ostatnie lata przyniosły bardzo liczne i gwałtowne zmiany. Tempo rozwoju społecznego, ewolucja systemów wartości, a szczególnie gwałtowne zmiany technologiczne, zaskoczyły chyba wszystkich, w tym nauczycieli, uczniów i... rodziców. Dzisiejszy nauczyciel nie jest już jedyną i najważniejszą „kopalnią wiedzy”. W dzisiejszej szkole **uczenie się jest nadrzędne nad nauczaniem**. Obecnie, w czasach wielkiej różnorodności źródeł informacji, uczeń jednym „kliknięciem” może w komputerze lub nawet w telefonie otworzyć przed sobą, w każdej chwili i dowolnym miejscu nieograniczony, wirtualny świat nauki. Świat, który my, rodzice i nauczyciele, mogliśmy poznawać wyłącznie żmudnie wertując strony słowników czy encyklopedii. Pojawienie się tabletów, smartfonów i innych tego rodzaju urządzeń, prawie wszechobecny Internet, który umożliwia nam (tym bardziej naszym dzieciom) błyskawiczną wręcz możliwość korzystania z wszelkich wiadomości, informacji i faktów powoduje, że nauczanie nastawione na zapamiętywanie wiedzy, a nie na jej analizowanie, syntezywanie i wnioskowanie – wydaje się być bezsensowne. Współczesna szkoła **nie może więc ograniczać się do przekazywania wiedzy i jej egzekwowania**. Potwierdzają to m.in. różne badania, z których jasno wynika, że obecnie podstawowym źródłem wiedzy dla uczniów jest Internet. W dalszej kolejności wymieniane były książki i telewizja. Wśród źródeł informacji nie zostali natomiast wymienieni nauczyciele. Uczniowie powinni się nauczyć samodzielnie zdobywać wiedzę, rozwijać umiejętności, gromadzić i analizować informacje, stawiać i rozwiązywać problemy, badać otaczający świat i kierować własnym rozwojem. Dlaczego? Bo na naszych oczach powstaje tzw. „**generacja Y**”. Są to młodzi ludzie, zdolni i kreatywni, „oswojeni” z różnorodnymi nowinkami technologicznymi, aktywnie korzystający z mediów i wszelkich technologii cyfrowych, otwarci na nowe wyzwania i ciekawi otaczającego ich świata. Pierwsze pokolenie, które wychowywało się w otoczeniu wszechogarniających technologii komputerowych i informacyjnych. Pojawienie się tej nowej generacji stało się faktem, który musimy zaakceptować i który zmusza nas – dorosłych – do nowego spojrzenia i podjęcia swojego dialogu z pokoleniem młodych XXI wieku.

Jaka więc powinna być ta współczesna szkoła?

Efekt każdego naszego działania w dużym stopniu zależy od tego, czy wiemy i rozumiemy, dokąd i w jakim celu zmierzamy? Czego zatem oczekujemy od tak złożonej i ważnej instytucji, jaką jest współczesna szkoła, a dokładniej, na jak ukształtowanego ucznia oczekujemy po zakończonej edukacji, czyli jakiego absolwenta chcemy mieć? Istotą szkoły wydaje się więc być nie to, aby wyposażyć młodego człowieka w wiedzę, lecz **ukształtować jego osobowość, przygotować go do konieczności dokonywania wielokrotnych wyborów oraz zaopatrzyć w szereg umiejętności przydatnych do rozwiązywania czekających go w przyszłości problemów**. W wielu szkołach myśli się głównie o sukcesach uczniów mierzonych średnimi ocenami, wynikami egzaminów zewnętrznych, miejscami w różnorodnych i wszechobecnych rankingach. Warto więc zadać sobie pytanie, czy Państwu, jako rodzicom też na takim właśnie sukcesie Waszych dzieci zależy? Czy w centrum uwagi mają być ich wyniki w rankingach, czy jednak ważniejszy jest uczeń, jako osoba? Odpowiedź jest jednoznaczna. Najważniejszym, podstawowym, rzecz można, fundamentalnym celem współczesnej edukacji jest zapewnienie każdemu uczniowi równych szans edukacyjnych tak, by umożliwić mu wszechstronny rozwój, adekwatny do jego indywidualnych potrzeb, możliwości i oczekiwań. Zapytajcie swoje dzieci, co dla nich oznacza pojęcie „dobra szkoła”? Większość z pewnością odpowie, że **dobra szkoła, to taka, do której lubią chodzić, w której rozwijają swoje zainteresowania i talenty, w której nie nudzą się na lekcjach i zajęciach dodatkowych, w której chcą się uczyć i w której panuje przekonanie, że**

zdobywanie wiedzy i dobra atmosfera jest ważniejsza niż najlepsze nawet oceny. Współczesna szkoła powinna być szkołą dialogu, w której zwraca się szczególną uwagę na współdziałanie uczniów ze sobą, jak i również nauczycieli z uczniami. W takiej szkole uczniowie chcą i potrafią ze sobą rozmawiać i partnersko współdziałać. Dzisiejszy absolwent szkoły, by potrafił „znaleźć się” na współczesnym rynku pracy i podołać oczekiwaniom stawianym przez pracodawcę, powinien posiadać szereg przydatnych umiejętności i cech osobowości, takich jak m.in.: komunikatywność, systematyczność, kreatywność, samodzielność, zdolności analityczne, dyspozycyjność, motywacja, entuzjazm, zaradność, uczciwość, otwartość na doświadczenia, umiejętność pracy w grupie, stabilność emocjonalna, odporność na stres, optymizm, a także stała chęć uczenia się. **Dobra współczesna szkoła podejmuje działania rozwijające te cechy i umiejętności.** Współczesna szkoła jest też **otwarta na środowisko lokalne**, jego potrzeby i możliwości.

Czy wymagania kształtują rzeczywistość?

Główną ideą, jaka przyświeca zmianom jest poprawa efektywności systemu oświaty oraz zadowolenie wszystkich odbiorców z usług edukacyjnych. Wszystkich, a więc również Państwa jako rodziców. Czy jesteście Państwo zadowoleni ze szkoły swojego dziecka? Każdy z Państwa może udzielić indywidualnej odpowiedzi i porównać ją z odpowiedziami wielu tysięcy rodziców ankietowanych, w ramach badań ewaluacyjnych, w setkach polskich szkół.

Tab. 1. Polska szkoła w oczach rodziców – 2013/2014

Lp.	Pytanie	Liczba odpowiedzi	% odpowiedzi pozytywnych	% odpowiedzi negatywnych	% brak odpowiedzi
1*	Nauczyciele wierzą w możliwości mojego dziecka	80 683	73	19	8
2*	Nauczyciele chwalać moje dziecko częściej niż krytykują	80 683	66	24	10
3*	Nauczyciele dbają o dobre relacje między moim dzieckiem a innymi uczniami	80 683	75	16	9
4*	Nauczyciele traktują wszystkich uczniów równie dobrze	80 683	71	18	11
5*	Nauczyciele szanują moje dziecko	79 643	84	10	6
6	Moje dziecko chętnie chodzi do szkoły	78 226	87	12	1
7	Nauczyciele uczący moje dziecko, wskazują możliwości jego rozwoju	31 397	88	11	1
8	Nauczyciele uczący moje dziecko, służą radą i wsparciem w sytuacjach trudnych dla mojego dziecka	31 397	86	13	1
9	Czy to, jak nauczyciele oceniają Pani/Pana dziecko, zachęca je do uczenia się?	79 643	86	11	3
10	Mam wpływ na to, jakich zachowań oczekuje się od mojego dziecka w szkole	80 937	90	9	1
11	Mam wpływ na to, jakie zasady zachowania obowiązują w mojej szkole	63 442	72	17	1

*za odpowiedzi pozytywne uznano, że w ocenie respondentów dotyczy to większości nauczycieli, za odpowiedzi negatywne przyjęto stwierdzenia respondentów, że takie postawy wykazuje połowa lub mniej nauczycieli

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych SEO

Obraz szkoły jaki rysuje się z powyższych danych odbiega od obiegowych opinii. Zdecydowana większość rodziców jest zadowolona z jakości relacji między nauczycielami a swoim dzieckiem. Jednak kilkanaście procent rodziców wyraża niezadowolenie, a prawie co dziesiąty rodzic nie wie jak wyglądają te relacje.

Natomiast prawie wszyscy rodzice znają odczucia swojego dziecka i swój wpływ na sprawy wychowawcze. Poziom zadowolenia wyraźnie wzrasta i obejmuje prawie 90% rodziców.

Czy zatem w polskiej szkole jest miejsce dla rodziców, aby mogli kształtować rzeczywistość zgodnie ze swoimi oczekiwaniami? Jakie są wzajemne oczekiwania i zaangażowanie obu stron?

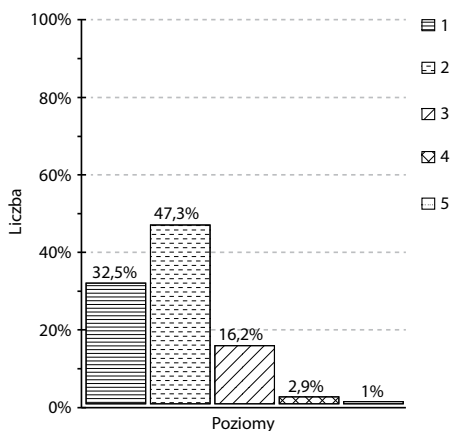
1/ W opinii większości rodziców szkoła stwarza możliwości współdecydowania.

Mam możliwość współdecydowania o ważnych sprawach szkolnych?

Lp.	Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	% wszystkich
1	zdecydowanie tak (19 200)	6059	32,53
2	raczej tak (19 201)	8814	47,32
3	raczej nie (19 202)	3026	16,25
4	zdecydowanie nie (19 203)	534	2,87
5	brak odpowiedzi	192	1,03
suma		18 625	100

Źródło: dane SEO

Procentowy rozkład wyników

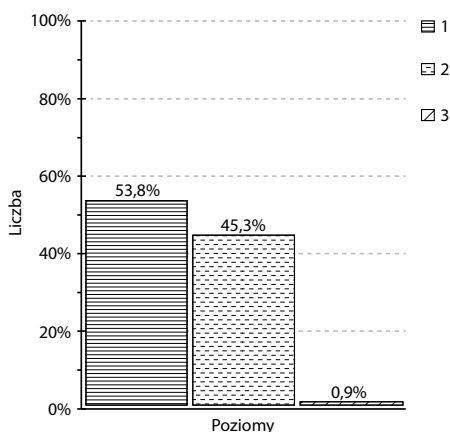
2/ Jednak tylko nieco ponad połowę rodziców z nich korzysta.

Czy w tym lub poprzednim roku szkolnym współuczestniczył/a Pan/i w podejmowaniu decyzji dotyczących życia szkoły?

Lp.	Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	% wszystkich
1	tak (21 148)	12 431	53,79
2	nie (21 151)	10 461	45,27
3	brak odpowiedzi	218	0,94
suma		23 110	100

Źródło: dane SEO

Procentowy rozkład wyników

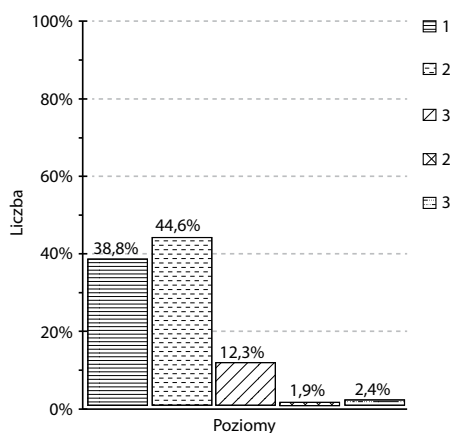
3/ Rodzice wiedzą jak zaangażować się w życie szkoły.

Wiem, w jaki sposób mogę się zaangażować w pracę szkoły.

Lp.	Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	% wszystkich
1	zdecydowanie tak (17 946)	12 575	38,8
2	raczej tak (17 947)	14 482	44,6
3	raczej nie (17 948)	4003	12,3
4	zdecydowanie nie (17 949)	602	1,9
5	brak odpowiedzi	783	2,4
suma		32 445	100

Źródło: dane SEO

Procentowy rozkład wyników

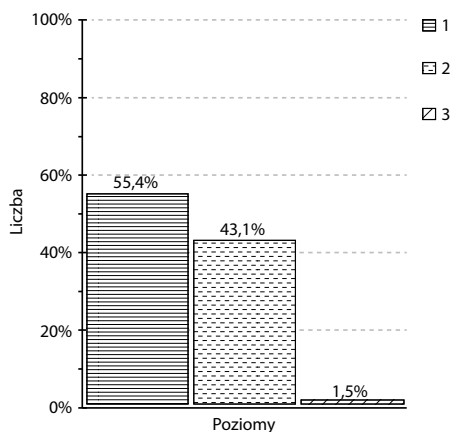
4/ Natomiast tylko część z nich korzysta ze stworzonych możliwości.

Czy w tym lub poprzednim roku szkolnym zgłaszała/ł Pani/Pan propozycje działań, które dotyczyły uczniów i szkoły?

Lp.	Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	% wszystkich
1	nie (21 816)	1504	55,4
2	tak (21 817)	1170	43,1
3	brak odpowiedzi	42	1,5
suma		2716	100

Źródło: dane SEO

Procentowy rozkład wyników

Każda szkoła jest inna, inna jest przestrzeń, w której funkcjonuje, różni są uczniowie. Bardzo ogólne sformułowanie wymagań zostawia miejsce na specyfikę każdej szkoły czy placówki, jej możliwości i warunki, lokalne i środowiskowe uwarunkowania, własną, zależną od kreatywności „indywidualizację pracy” itp. Szkoły powinny podejmować i realizować takie działania, które wpisują się w sformułowane wymagania, uwzględniając oczekiwania „klientów” – uczniów, ich rodziców, środowiska lokalnego... Zadaniem każdej z nich jest więc stworzenie takich warunków, w których bierze się pod uwagę te specyficzne, indywidualne warunki, możliwości i potrzeby każdego ucznia. Wybór metod i sposobów działania – to zadanie pracowników konkretnej szkoły/placówki oświatowej. Państwo jako rodzice mogą, a nawet powinni wpływać na kształt szkoły swojego dziecka. Warto to robić, aby mieć przekonanie, że tworzymy naszemu dziecku możliwości wszechstronnego rozwoju i szczęśliwego dzieciństwa czy młodości.

Wnioski z prowadzonych ewaluacji mają pozwolić na podejmowanie odpowiedzialnych decyzji, służących rozwojowi uczniów, nauczycieli i samych instytucji edukacyjnych. Zmienione w 2013 roku wymagania mają dać lepszą informację o sposobie zarządzania, kompetencjach nauczycieli i ich obecnej roli we współczesnej edukacji. Podkreślają znaczenie partycypacji rodziców w działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej.

Chcemy Państwa przekonać, że wymagania nie są – jak często jeszcze można usłyszeć – „jakimiś wymyślonymi przez grupę urzędników biurokratów sztywnymi, sformalizowanymi zaleceniami, które przeszkadzają w działaniu”. Raczej mają być sposobami na wieloraki rozwój instytucji edukacyjnych. Wskazówkami, drogowskazami, kierunkami działań prowadzącymi do efektywnej pracy, które mają pomóc w sprośtaniu oczekiwaniom stawianym im przez współczesny świat.

ROZDZIAŁ II

Ewaluacja – podstawy prawne, zamierzenia i praktyka

Kto, kiedy i jak sprawuje nadzór pedagogiczny?

Nadzór pedagogiczny sprawowany jest (najczęściej) w szkole przez jej dyrektora, w województwie przez kuratora oświaty, a w Polsce przez ministra edukacji narodowej.

Jest realizowany w trybie działań planowanych lub doraźnych. Doraźne działania są podejmowane w przypadku, gdy zaistnieje taka potrzeba, np. wynikająca ze złożonej skargi. Organ sprawujący nadzór pedagogiczny, wykonując czynności z zakresu nadzoru pedagogicznego uwzględnia typ i rodzaj szkoły lub placówki, a także zadania wynikające ze statutu danej instytucji. Nadzór pedagogiczny powinien być sprawowany z poszanowaniem autonomii szkoły i placówki, w dążeniu do jej rozwoju. Stąd nadzór pedagogiczny nad szkołami i placówkami opiera się głównie na przepisach ministerialnych obowiązujących w całym kraju.

Dotychczasowy model nadzoru skupiał się głównie na funkcji diagnostyczno-kontrolnej łączonej ze wspomaganiami. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 roku w sprawie nadzoru pedagogicznego zmieniło strategię i wskazało trzy formy jego sprawowania:

- kontrolę,
- wspomaganie,
- ewaluację.

Kontrola to działania organu sprawującego nadzór pedagogiczny (najczęściej kuratora oświaty) prowadzone w celu dokonania oceny przestrzegania obowiązujących przepisów prawa oświatowego, w tym prawa wewnętrznego, takiego jak m.in. statut, regulaminy.

Wspomaganie polega na prowadzeniu działań pomocniczych i inspirujących w celu poprawy i doskonalenia procesów zachodzących w danych placówkach, ukierunkowanych na rozwój dzieci, uczniów, wychowanków i nauczycieli.

Ewaluacja to badanie, na podstawie którego zbiera się i analizuje dane oraz w oparciu o wyniki analizy tych danych określa się poziom spełnienia wymagań, jakie są stawiane przez państwo wobec przedszkoli, szkół i placówek oświatowych. To „obraz” pracy szkoły czy placówki widziany oczyma respondentów, którzy są związani ze środowiskiem danej instytucji (np. uczniowie, rodzice, nauczyciele, partnerzy placówki, przedstawiciele organu prowadzącego).

Cele ewaluacji w zamierzeniach i praktyce

Evaluation (ang.) to badanie *czegoś* w celu wydania sądu o jego wartości, jakości, ważności czy stanie. W odróżnieniu od badań naukowych, stanowi rodzaj badania praktycznego. Jego istotą jest cel, dla którego badanie jest podejmowane. Ewaluacja zewnętrzna ma spełnić dwa najważniejsze cele:

- pokazać miejsce, w którym znajduje się szkoła w spełnianiu poszczególnych wymagań;

- przyczynić się do uruchomienia refleksji nad pracą szkoły i dostarczyć danych, a czasem impulsu do poprawy jakości.

Badanie może być prowadzone przez dyrektora i nauczycieli (**ewaluacja wewnętrzna**) oraz organ sprawujący nadzór pedagogiczny (**ewaluacja zewnętrzna**).

Zgodnie z zapisami art. 33 ust. 1 i 2 ustawy o systemie oświaty, nadzór pedagogiczny ma służyć przede wszystkim doskonaleniu systemu oświaty. Ewaluacja wpisuje się w te założenia wpływając na jakość edukacji na dwóch zupełnie różnych poziomach zarządzania oświatą:

- zmian w badanej szkole/placówce wynikających z refleksji wszystkich podmiotów tworzących środowisko szkolne, które mają najważniejsze znaczenie dla rozwoju i szczegółowo opisane są w treści poradnika;
- kreowania polityki oświatowej na podstawie wyników ewaluacji na poziomie lokalnym (organ samorządu terytorialnego i kurator oświaty) oraz krajowym (minister edukacji narodowej)

Jeśli uda się w wyniku ewaluacji ustalić osiągnięcia i potrzeby osób kształconych i wychowywanych, to stworzona zostanie możliwość kształtowania polityki oświatowej w sposób zmierzający do zaspokojenia tych potrzeb, z uzyskaniem jak największej skuteczności podejmowanych działań. Wyniki ewaluacji mają ułatwić planowanie działań w regionach na kolejne lata szkolne, a ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania pomóc w skutecznym prowadzeniu polityki oświatowej państwa. Stąd rozporządzenie nakłada na kuratora oświaty obowiązek opracowania i przedstawienia ministrowi właściwemu do spraw oświaty sprawozdania ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego.

Jak działa ewaluacja?

W niektórych szkołach ewaluacja staje się bodźcem do działania, w innych kolejnym „odfajkowanym” obowiązkiem, który niczego nie zmienia. Trudno precyzyjnie określić skalę zachowań poewaluacyjnych szkół. Dokładniejsze analizy, wynikające z porównania wyników, będą możliwe dopiero wówczas, gdy szkoły zostaną poddane powtórnej ewaluacji. Prowadzone badania ankietowe wskazują na istotność wpływu ewaluacji na kreowanie zmian w szkołach.

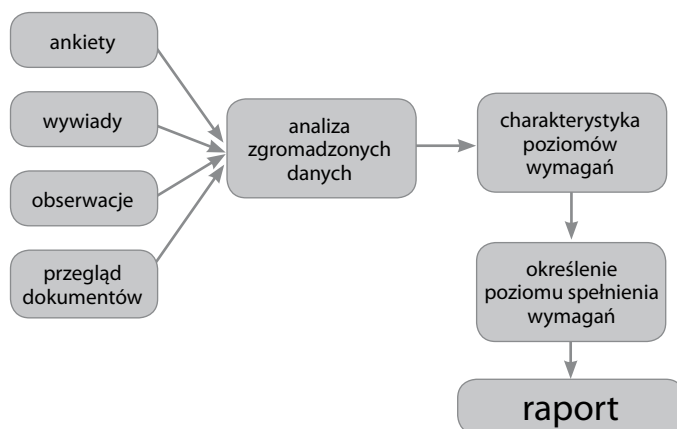
Łatwiejsze do określenia są skutki ewaluacji na poziomie kreowania polityki oświatowej. Niewątpliwie obserwuje się zmiany w pracy szkół/placówek zmierzające do spełniania stawianych wymagań, co stymuluje ich rozwój w kierunku zgodnym z priorytetami polskiej polityki edukacyjnej. Stworzono krajową bazę danych dotyczących opinii, odczuć i osądów Polaków o systemie oświaty. Ujednolicono formę raportów o wynikach nadzoru na terenie województw, opracowywanych przez kuratorów oświaty. Wprowadzono zmiany w systemie wymagań, uwzględniając wyniki dotychczasowych ewaluacji. Na wszystkich poziomach zarządzania dane z ewaluacji są wykorzystywane do zarządzania grantami w zakresie szkoleń nauczycieli i tematyki realizowanych projektów wspierających prace polskich szkół i placówek oświatowych.

ROZDZIAŁ III

Ewaluacja – jak to wygląda w praktyce?

O zamiarze prowadzenia, planowej ewaluacji zewnętrznej i jej zakresie organ sprawujący nadzór – właściwy kurator oświaty – zawiadamia dyrektora danej instytucji edukacyjnej oraz jej organ prowadzący na 30 dni przed planowanym rozpoczęciem badania. Ewaluację zewnętrzną przeprowadza się na podstawie imiennego upoważnienia dla wyznaczonych w tym celu wizytatorów. Przeprowadzenie ewaluacji zewnętrznej nie może zakłócać pracy badanej szkoły czy placówki, a czynności te nie powinny trwać dłużej niż 5 dni roboczych, w ciągu kolejnych dwóch tygodni. Badanie jest wyjątkowe, ponieważ uczestniczy w nim całe środowisko przedszkola, szkoły/placówki, począwszy od dzieci/uczniów poprzez rodziców, pracowników pedagogicznych i niepedagogicznych oraz organ prowadzący i przyjaciół szkoły. Osoby uczestniczące w ewaluacji wewnętrznej, w tym nauczyciele, uczniowie, ich rodzice są wybierane przez wizytatorów prowadzących badanie. Przed rozpoczęciem badania wizytatorzy przedstawiają na zebraniu rady pedagogicznej zakres i harmonogram ewaluacji.

Ryc. 1. Od danych do raportu – schemat procesu ewaluacji

W badaniu używa się jednolitych w całej Polsce narzędzi badawczych, które dla szkoły mogą być dostępne i znane przed rozpoczęciem ewaluacji. Zebrane dane są umieszczane i analizowane na ogólnopolskiej platformie internetowej. Platforma wprowadzi nie napisze za ewaluatora raportu, ale poprowadzi go przez swoje ramy tak, aby efekt końcowy zawierał wszystkie elementy, był logiczny, usystematyzowany.

Ryc. 2. Okna analizy danych – widoki z platformy ewaluacji

Ewaluacje

Panel ewaluacji w toku

Indykatory sumary ewaluacji (problemowej)

z Zapytań dyrektora | Daję ewaluacji | Metryczka | Wyniki z ewaluacji wewnętrznej (3/3) | Dobre praktyki | Odpowiedzi części badawczej | Transkrypcje ewaluacji

Ewaluacja | Online (1) | Wzrosty (1) | Okazy | Indeks (6) | Wykazatory (2) | Stronka wyników | Podsumowanie (100%)

Report | Edycja komentarzy oraz wniosków | Podsumowanie ewaluacji | Publikacja raportu

Struktura badania (100%)

☒ Procesi wspomaganie rozwoju i edukacji dzieci są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się	zobacz
☒ Procesi wspomagania rozwoju i edukacji dzieci są podporządkowane indywidualnym potrzebom edukacyjnym i rozwojowym oraz możliwościom psychologicznym dzieci. Stosowane metody pracy są dostosowane do potrzeb dzieci i grupy przedszkolnej	zobacz
☒ Procesi wspomagania rozwoju i edukacji dzieci są planowane, monitorowane i dostosowane. Wyniki z monitorowania są wykorzystywane w planowaniu i realizowaniu tego procesu.	zobacz
☒ Wdrożone wnioski z monitorowania procesu wspomaganie rozwoju i edukacji dzieci podnoszą efektywność tego procesu.	zobacz
☒ W przedszkolu stosuje się nowatorskie rozwiązania służące rozwojowi dzieci.	zobacz
Wzrosty	
☒ Dzieci nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej	zobacz
☒ Podstawa programowa wytworzenia przedszkolnego jest realizowana z wykorzystaniem zalecanych warunków i sposobów jej realizacji	zobacz
☒ W przedziale monitoruje się i analizuje osiągnięcia każdego dziecka, uwzględniając jego możliwości rozwojowe, formuje się i wdraża wnioski z tych analiz.	zobacz
☒ Wdrożone wnioski z monitorowania i analizowania osiągnięć dzieci przyczyniają się do rozwijania ich umiejętności i zainteresowań.	zobacz
☒ Respektowane są normy społeczne.	zobacz
☒ Relacje między wychowawcą a dziećmi i rodzicami są oparte na wzajemnym szacunku i zaufaniu. Dzieci w przedszkolu czują się bezpiecznie.	zobacz
☒ Dzieci wiedzą, jakich zachowań się od nich oczekuje.	zobacz
☒ Podjęte są działania wychowawcze mające na celu eliminowanie zagrożeń oraz wzmacnianie właściwych zachowań.	zobacz
☒ W przedszkolu kształtuje się postawę odpowiedzialności dzieci za działania własne i działania podejmowane w grupie	zobacz
☒ Podjęte są działania wychowawcze są monitorowane i modyfikowane w razie potrzeb.	zobacz
☒ W przedszkolu, wspólnie z rodzicami, analizuje się podejmowane działania wychowawcze, w tym mające na celu eliminowanie zagrożeń oraz wzmacnianie właściwych zachowań. Ocena się ich skuteczność oraz modyfikuje w razie potrzeb.	zobacz
☒ Dzieci wykazują się odpowiedzialnością w działaniu i relacjach społecznych.	zobacz

Obszar badania: Szkoła lub placówka działa zgodnie z przyjętą przez siebie pedagogiczną własną koncepcją pracy, uwzględniającą potrzeby rozwojowe uczniów, społeczne oczekiwania środowiska lokalnego

Brak wygenerowanych wykresów. Konieczne jest zakończenie części badawczej.

Ukryj panel | Report | Zobacz wszystkie wykresy | Powrót

Dodatkowe informacje z obszaru badawczego (rozwiń)

Pytania

- [DZ] Jakże informacje na temat koncepcji pracy można znaleźć na terenie szkoły/placówki? [0]
- [MD] Proszę podać przykłady działań realizujących koncepcję pracy szkoły, placówki. [0]
- [MD] Proszę opisać założenia koncepcji pracy szkoły [0]
- [DZ] Opisz na podstawie dostępnych materiałów koncepcję pracy szkoły [0]
- [WU-III] Jaka jest Wasza szkoła? Co ją wyróżnia? [0]

Pytania powiązane

- [WU] Zastanówmy się teraz nad funkcjonowaniem szkoły w środowisku lokalnym. Chciałabym/chciałabym zapytać o Państwa opinie jako mieszkańców tej miejscowości/regionu/województwa. Proszę, pomyśleć o potrzebach Państwa społeczności/środowiska lokalnego. Jakie działania podjęłyście szkoła w odpowiedzi na potrzeby środowiska lokalnego? [0]
- [WU] Co jest dla Was najważniejsze w szkole? Coim Wasza szkoła różni się od innych? Co Wam się podoba w Waszej szkole, a co nie? [0]
- [MD] Proszę o podanie przykładów działań, które szkoła prowadziła w tym lub poprzednim roku szkolnym w celu zaspokojenia rozpoznanych przez Państwa potrzeb środowiska lokalnego. [0]
- [WNO] Jakże są najważniejsze potrzeby rozwojowe (społeczne, poznawcze, emocjonalne) Państwa uczniów? [0]

Dodatkowe informacje | **Skolapłóciwka**

Badany obszar: Struktura badania

Wymaganie: Szkoła lub placówka realizuje koncepcję pracy ukierunkowaną na rozwój uczniów

Charakterystyka poziomu (0): Szkoła lub placówka działa zgodnie z przyjętą przez siebie pedagogiczną własną koncepcją pracy, uwzględniającą potrzeby rozwojowe uczniów, społeczne oczekiwania środowiska lokalnego. Koncepcja pracy szkoły lub placówki jest: zrealizowana i rozdzimiona oraz

Wykresy

Brak powiązanych wykresów

automatyczny zapis komentarza (co 5min)

Tabele

Brak powiązanych tabel

Wymaganie w badanym obszarze na wskazanym poziomie jest:

Zapisz | Zapisz i zakończ analizę danych w badanym obszarze

Etapy ewaluacji zewnętrznej:

- przygotowawczego (od zawiadomienia do informacji dla rady pedagogicznej);
- badawczego (od wejścia wizytatorów do szkoły do ich wyjścia),
- podsumowującego (od zakończenia badań do przekazania raportu).

Etap przygotowawczy szansą na przyjazną atmosferę

W tym okresie zespół wizytatorów do spraw ewaluacji zaprasza dyrektora do korzystania z platformy internetowej, na której znajdują się narzędzia. Zbierając informacje o szkole zapoznaje się z wynikami ankiety dla dyrektora, analizuje dostępne dane zastane (na przykład stronę www, statut szkoły, program wychowawczy). Wspólnie z dyrektorem ustala harmonogram badania, z dostosowaniem go do planu zajęć i warunków szkoły/placówki. Wówczas ustalone są także zasady wyboru reprezentantów rodziców i uczniów oraz inne ważne szczegóły organizacyjne prowadzonego badania, np. kiedy odbywać będzie się wypełnianie ankiet on-line przez nauczycieli, w jaki sposób będziemy rozdawać i zbierać ankiety od rodziców, czy istnieje możliwość ankietowania ich on-line. Dyrektor wykorzystuje ten czas na poinformowanie całej społeczności szkolnej o celach i przebiegu ewaluacji, dobór dokumentacji, zapoznanie się z pytaniami, wypełnienie ankiety on-line. Część z Państwa otrzyma jako rodzice zaproszenie do udziału w badaniu. Wyjaśnienie wszystkich niejasności, przebieg uzgodnień, elastyczność działania wizytatorów ma istotny wpływ na rozwianie nieufności wobec osób z zewnątrz i zadbanie o przyjazną atmosferę badania. Etap kończy spotkanie informacyjne dla rady pedagogicznej. W części tego spotkania, w zależności od potrzeb, mogą uczestniczyć rodzice i uczniowie.

Etap badawczy, czyli wizytatorzy w szkole

Podczas ewaluacji zewnętrznej, zgodnie z zasadami badań społecznych, prowadzone są badania ilościowe, jak i jakościowe. Badania ilościowe dają możliwość porównywania badanych zjawisk w czasie i w przestrzeni, ustalania siły związków i określenia istotności różnic między zmiennymi. Przedstawiane są w formie zestawień tabelarycznych i wykresów. Badania jakościowe polegają na zebraniu danych, które pozwolą na opis, zrozumienie i interpretację zjawisk, ich znaczenia dla całego środowiska badanej szkoły/placówki. W ewaluacji zewnętrznej szkoły badania ilościowe obejmują analizę danych liczbowych, statystykę odpowiedzi na pytania zamknięte w ankietach. Natomiast obserwacje, pytania otwarte w ankietach i wywiady dostarczają danych jakościowych. Miarą trafności uzyskanych danych jest uznanie osób badanych, że opis wizytatora faktycznie przedstawia to, co chcieli powiedzieć.

Podstawowe metody prowadzenia badań (Ryc. 3. Procedury badawcze):

- ankiety – głównie przeprowadzane on-line: indywidualnie z dyrektorem oraz na dużych próbach (wszyscy nauczyciele oraz uczniowie i rodzice wybranych roczników). W przypadku trudności technicznych możliwe również przeprowadzenie ankiet w wersji papierowej,
- wywiady – przeprowadzane z wybranymi losowo (do 15 osób) przedstawicielami nauczycieli, pracowników, uczniów, rodziców i chętnych osób współpracujących ze szkołą oraz wywiad indywidualny z dyrektorem,

- obserwacje – obejmują zaplanowane obserwacje zajęć i ciągłą obserwację działania szkoły w trakcie badania.

Pomocniczo badane są dokumenty szkolne ilustrujące przedstawiane dane.

Ryc. 3. Procedura badawcza

Czy Państwa dzieci i Państwo jako rodzice zawsze bierzecie czynny udział w badaniu?

Niekoniecznie. Zależy to przede wszystkim od klasy do której uczęszcza Wasze dziecko. Jeśli są Państwo rodzicami dziecka z przedostatniego lub ostatniego rocznika, to zarówno Państwo jak i Państwa dziecko weźmiecie udział w badaniach ankietowych. Ponadto, bez względu na klasę do której uczęszcza Państwa dziecko, mogą Państwo sami lub

dziecko, albo i dziecko, i Państwo zostać zaproszeni do udziału w wywiadzie, losowo lub z powodu pełnionej funkcji. Najczęściej zdarza się to osobom zaangażowanym w prace organów szkoły, takich jak rada rodziców czy samorząd uczniowski, albo rada szkoły, jeśli taka jest powołana. Jeśli nie wystąpi żaden z opisanych wyżej warunków to może się zdarzyć, że nie wezmą Państwo aktywnego udziału w badaniu, o ile taka wola nie zostanie wyrażona dyrektorowi szkoły.

Badanie ankietowe uczniów jest przeprowadzane on-line, a w przypadku rodziców może, w zależności od warunków i uzgodnień między dyrektorem a wizytatorami przebiegać dwojako:

- on-line w uzgodnionych godzinach w domu lub w pracowni komputerowej w szkole,
- przez wypełnienie papierowych kwestionariuszy ankiety (najczęściej przekazanych przez dziecko) i ich zwrot do urny umieszczonej w szkole.

Obie formy zapewniają uczniom i rodzicom pełną anonimowość. Dane przetwarzane są na platformie, a dyrektor szkoły ma dostęp tylko do zestawień zbiorczych.

Wywiady są jedyną szansą udzielenia odpowiedzi na wszystkie nurtujące wizytatorów pytania, wątpliwości i wyjaśnienia. Dzięki grupowym rozmowom można usystematyzować wiedzę o funkcjonowaniu szkoły/placówki z różnych punktów widzenia i przez różnych uczestników. Znając publikowany scenariusz wywiadu mogą się Państwo do niego przygotować. Najcenniejsze jednak są, zgodne z prawdą, Państwa spontaniczne odpowiedzi. Tym bardziej, że ewaluator ma prawo przekształcać pytania z kwestionariusza, zadawać je w innej kolejności. Warto zadbać, by wypowiedzi Państwa dotyczyły konkretnych pytań, problemów stawianych przez wizytatorów, ponieważ raport dotyczy tylko badanego obszaru. Jednak jeśli mają Państwo coś ważnego do powiedzenia na temat pracy szkoły, warto to wyrazić nawet wtedy, gdy zagadnienie to nie jest objęte tematyką ewaluacji.

Etap trzeci – podsumowanie i informacja o wynikach badań

Działania obejmujące opracowanie, analizę i formułowanie wniosków i przygotowanie raportu są niewidoczne dla uczestników badania. Wykonują je wizytatorzy z użyciem platformy SEO (System Ewaluacji Oświaty). Umożliwia ona porównanie wyników badanej szkoły z tłem ogólnopolskim. Wstępna wersja raportu w postaci wyników i wniosków z ewaluacji prezentowana i konsultowana jest z dyrektorem i radą pedagogiczną. W spotkaniu mogą wziąć, choć nie jest to stosowane w praktyce, przedstawiciele rodziców. Po wysłuchaniu opinii dyrektora i rady pedagogicznej wizytatorzy przygotowują ostateczną wersję raportu, która przekazywana jest dyrektorowi szkoły i organowi prowadzącemu. W ciągu trzech dni o dostępności raportu dyrektor zawiadamia o tym fakcie radę rodziców i samorząd uczniowski. Ewaluacja, jako badanie społeczne pomaga opisywać szkolną rzeczywistość, a następnie dążyć do zmian przez wykorzystywane wyniki uzyskane w badaniu. Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że społeczność szkoły oczekiwała tego typu badań. Świadczą o tym wypowiedzi zainteresowanych podczas spotkań z wizytatorami, np. „ po raz pierwszy w takim gronie dyskutowaliśmy na tematy szkoły”.

ROZDZIAŁ IV

Rola rodziców w procesie ewaluacji

Odbiorcami wyników ewaluacji zewnętrznej między innymi są Państwo, jako **rodzice**. Co konkretnie dla Państwa oznaczają ustalone przez państwo wymagania i jak należy postrzegać informacje zawarte w raporcie?

Państwa oczekiwania

Przede wszystkim wymagania określają, czego można oczekiwać od szkoły, do której uczęszczają Wasze dzieci. Zastanówcie się Państwo chwilę. Czy są Państwo przekonani, że w Waszej szkole dba się o jakość edukacji każdego, więc i Waszego dziecka? Czy wiedzą Państwo jak przygotowuje się uczniów do życia we współczesnym, stale zmieniającym się świecie, w jakie umiejętności się ich wyposaża? Czy proces uczenia się jest skuteczny? Czy dostosowuje się wszelkie działania do indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów? Czy Państwa dzieci mają wpływ na to, co i jak robią (czyli na proces uczenia się)? Czy są zachęcane do wyrażania własnych sądów i opinii, które brane są pod uwagę w procesie planowania i organizacji pracy szkoły? Czy rozwija się twórcze myślenie uczniów, ich kreatywność i wyobraźnię, czy raczej skupia się na ćwiczeniu w zapamiętywaniu i mechanicznym odtwarzaniu wiedzy? Jeśli mają Państwo trudność w odpowiedzi na te pytania to znaczy, że raport z ewaluacji jest właśnie dla Was.

Państwa udział w ocenie jakości

Ewaluacja zewnętrzna daje rodzicom **pełne prawo wypowiedzenia się o pracy szkoły**. Państwa opinie są ważnym źródłem informacji na temat jej funkcjonowania, nie tylko w zakresie wymagania „Rodzice są partnerami szkoły”, odnoszącego się do rodziców bezpośrednio. Wskazuje ono na konieczność pełnej współpracy szkoły z rodzicami uczniów, co oznacza nie tylko możliwość wypowiedzania się na jej temat, ale również współdecydowanie o sprawach dotyczących funkcjonowania.

Państwa aktywność i współpraca

Wymagania są wyzwaniem przede wszystkim dla szkół, ale również dla Państwa – rodziców uczniów. Rozwój szkół jest trudniejszy jeżeli rodzice są nieobecni lub mało zaangażowani. Polska rzeczywistość pokazuje, że znaczna część rodziców nie uczestniczy w życiu szkoły, przekazując jej nie tylko zadania edukacyjne, ale i wychowawcze. Wynika to być może z dużego zaangażowania w pracę zawodową. Ale czasami przyczyną takiego stanu jest brak wiedzy na temat form aktywności poza obowiązkowym minimum. Być może właściwe zrozumienie istoty wymagań, które wytyczają szkołom/placówkom pożądany kierunek rozwoju, ułatwi Państwu nawiązanie współpracy z nauczycielami i dyrektorem na zasadzie partnerstwa oraz otworzy/poszerzy przestrzeń dyskusji nad rolą rodziców w planowaniu i realizowaniu działań dydaktycznych i wychowawczych. Zmiany w prawie oświatowym doprowadziły do zwiększenia uprawnień rodziców. Zapisy w załączniku do rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego są tego przykładem. Jednak same zapisy, bez zaangażowania ludzi niczego nie zmieniają.

W dalszej części poradnika postaramy się dokładniej przybliżyć Państwu istotę sformułowanych wobec szkół i placówek wymagań.

ROZDZIAŁ V

Co w wymaganiach jest ważne dla rodziców

Sposób przedstawienia poszczególnych wymagań sformułowanych wobec szkół ma ułatwić Państwu poznanie wymagań obowiązujących również w szkole Państwa dziecka. Pytania zadawane na końcu wyjaśnień pozwolą natomiast na krótką refleksję nad poziomem wiedzy o tej szkole.

Wymaganie I

Szkoła/placówka realizuje koncepcję pracy ukierunkowaną na rozwój ucznia/dzieci

Dotychczas koncepcja pracy wymagana była od kandydata ubiegającego się o stanowisko dyrektora szkoły. Wymagania zmieniły rolę i znaczenie tego dokumentu. Czy dla rodziców istotne jest nałożenie na szkoły obowiązku działania zgodnie z koncepcją pracy? Ma, ponieważ każdy rodzic jest zainteresowany, aby szkoła, do której chodzi jego dziecko, dobrze czyli skutecznie uczyła. A to wymaga planowania działań, wyznaczenia priorytetów. Koncepcja pracy, czyli opracowanie ogólnego planu działania², wiąże się bezpośrednio ze skutecznością, z ustaleniem co jest dla szkoły najważniejsze, co ważne, co można zrobić w następnej kolejności. Należy podkreślić ważny aspekt wymagania: główne kierunki pracy szkoły mają wynikać z rzeczywistych potrzeb uczniów i środowiska, w którym funkcjonują. Oznacza to, że koncepcja pracy definiuje konkretną szkołę i wyróżnia ją spośród innych. W rozumieniu wymagania koncepcja to wspólny „pomysł na szkołę”, który pozwala skupiać działania wokół najważniejszych wartości. Umożliwia wyznaczenie strategii i prowadzi do jednoczenia szkoły, rodziców, uczniów i całego środowiska w działaniach zmierzających do osiągnięcia założonych celów. Szkoła, która chce spełniać wymaganie na poziomie wysokim, zobowiązana została do włączania rodziców i uczniów do udziału w dyskusji na temat swojej pracy na etapie przygotowywania, modyfikowania i realizacji działań wynikających z koncepcji pracy. Może pojawić się pytanie, w jaki sposób rodzice mogą sprawdzić/przekonać się, że przyjęte kluczowe założenia szkoła realizuje. Sposób jest prosty. Wystarczy zadać pytanie uczniom, pracownikom. Jeżeli życie szkoły „kręci się” wokół tych założeń, bez trudności określą co wyróżnia ich szkołę.

² M. Szymczak (red.), *Słownik języka polskiego*, t. 1, Wydawnictwa Naukowe PWN, Warszawa 1995, s. 921.

koncepcja w praktyce	
Przyjęte priorytety mogą dotyczyć:	Pytania do rodzica:
w zakresie kształcenia:	Czy potrafię powiedzieć czym szkoła mojego dziecka wyróżnia się wśród innych?
np. poszerzenia oferty edukacyjnej (klasy sportowe, oddziały integracyjne itp.), indywidualizacji nauczania, promocji szkoły	Czy ktoś pytał mnie lub moje dziecko (bezpośrednio lub w ankiecie) co jest dla nas najważniejsze?
w zakresie wychowania:	Czy potrafię podać przykład działania realizującego pomysł rodziców na naszą szkołę?
np. wychowania patriotycznego, regionalizmu, założenia monitoringu, wydłużenie pracy świetlicy szkolnej	Czy zastanawiałem się jakich zmian oczekuję w pracy szkoły?
w zakresie organizacji i zarządzania:	
np. podnoszenie kwalifikacji nauczycieli, angażowanie rodziców do działań na rzecz szkoły, wzbogacanie bazy i wyposażenia szkoły	

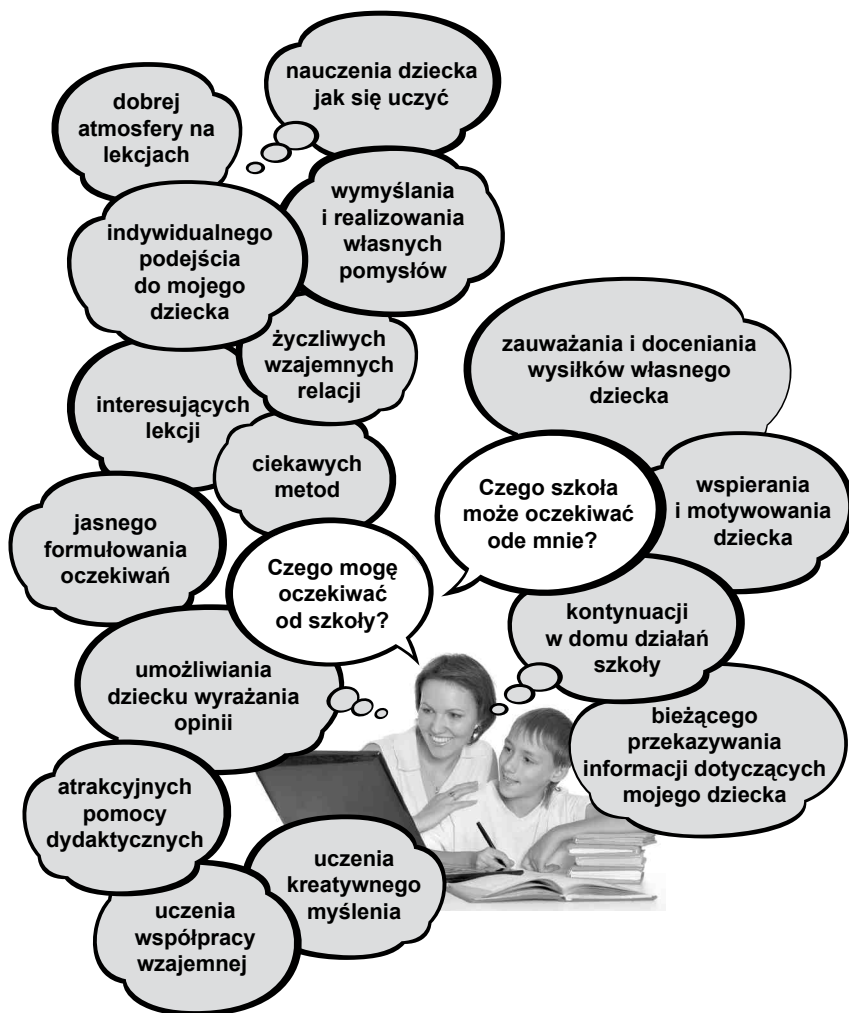

Wymaganie II

Procesy edukacyjne zorganizowane są w sposób sprzyjający uczeniu się

Dobra organizacja pracy w szkole zapobiega przypadkowości i jest warunkiem efektywności podejmowanych działań. Umożliwia planowanie, przypatrywanie się przebiegowi procesów (monitorowanie) oraz wprowadzaniu na tej podstawie zmian doskonalących jakość pracy szkoły. Można ją ująć w prostym stwierdzeniu, że zadaniem nauczyciela jest uczyć tak, aby uczeń sam zaczął się uczyć, a funkcjonowanie szkoły skłania ucznia do tego, żeby mu się „chciało chcieć”. Dla rodziców wymaganie istotne, ponieważ zobowiązuje szkołę do tworzenia atrakcyjnego środowiska uczenia się. Uczeń podejmie wysiłek uczenia się, jeżeli edukacja na dowolnym etapie jego rozwoju, będzie zaspokajała jego ciekawość, odkrywała możliwości i pozwoli mu na odniesienie sukcesu. Jeżeli dziecko jest odpowiedzialne za własną naukę, rodzice mogą być spokojni, że proces edukacyjny w szkole jest zorganizowany w sposób sprzyjający uczeniu się. Szkoła opisana w wymaganii w procesie dydaktycznym wiąże różne dziedziny wiedzy, daje uczniom wpływ na przebieg uczenia, sprzyja wzięciu odpowiedzialności za własny rozwój. W efekcie pozwala na przejście od nauczania do świadomego uczenia się.

procesy uczenia się w praktyce	
Szkoła opisana w wymaganii z reguły zdecydowanie różni się od znanej rodzicom z czasów, kiedy sami byli uczniami	
powinna wyróżniać się:	pytania do rodzica:
ciekawymi zajęciami, nowymi metodami przekazywania wiedzy, innowacjami pedagogicznymi i realizowanymi projektami edukacyjnymi	Czy moje dziecko z zachwytem i zaangażowaniem opowiada o swoich zajęciach w szkole?
relacjami nauczyciel–uczniowie, uczniowie–uczniowie opartymi na szacunku i zaufaniu, gdzie uczniowie mają prawo do popełnienia błędów	Czy wiem czy i czym pasjonuje się moje dziecko?
samodzielnością w uczeniu się opartą na znajomości celów, poszukiwanie różnych rozwiązań, wyrażanie opinii podejmowanie decyzji	Czy wiem z jakich sukcesów dumne jest moje dziecko?
jawnością procesu oceniania, który informuje ucznia, wspiera go i pomaga w dalszej nauce	Czy wiem komu dziecko opowiada o swoich problemach w szkole, czy i kto pomaga w ich rozwiązaniu?
skutecznym motywowaniem przez pomoc w sytuacjach trudnych i zachęcaniem do sięgania po sukcesy	Czy dziecko wie za co i dlaczego uzyskuje swoje oceny? Wie jak je poprawić? Czy moje dziecko potrafi określić poziom zadowolenia ze sposobu nauki? Czy jest przekonane, że może uczyć się tak jak mu to najbardziej odpowiada?

Wymaganie III

Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej

To wymaganie daje rodzicom pewność, że każda szkoła jest zobowiązana zapewnić jego dziecku nabycie określonego zestawu wiadomości i umiejętności opisanego w rozporządzeniu o podstawie programowej. Oznacza to, że nie podręcznik ani program nauczania, o którym często rodzice słyszą przy okazji różnych spotkań z nauczycielami, określają co uczeń powinien umieć i wiedzieć. Program i podręcznik są jedynie narzędziem do realizacji podstawy programowej w poszczególnych typach szkół. Autorzy podstawy programowej dołożyli wszelkich starań, by zdefiniowany w nim zakres treści był możliwy do opanowania przez przeciętnego ucznia³. W dokumencie określono tak-

³ Podstawa programowa wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego z komentarzami. Tom 1. Edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna. http://men.gov.pl/wp-content/uploads/2011/02/men_tom_1.pdf

że zalecane metody i formy pracy, pomoce dydaktyczne i wyposażenie. Opisane treści i warunki realizacji są takie same w całej Polsce, choć różnią się w zależności od etapu edukacji, typu, rodzaju i specyfiki kształcenia. Znajomość możliwości rozwojowych każdego ucznia to kolejne zadanie, jakie wymagania stawia nauczycielom. Diagnozowanie, monitorowanie i analizowanie osiągnięć każdego ucznia ma być stałym elementem ich pracy, a celem zapewnienie skuteczności podejmowanym działaniom dydaktyczno-wychowawczym. Diagnoza ma służyć odkrywaniu potencjału edukacyjnego uczniów, a wnioski z diagnozy powinny być podstawą planowania sytuacji dydaktyczno-wychowawczych adekwatnie do potrzeb. Istotne jest poprowadzenie rozwoju każdego ucznia tak, aby mógł odnosić sukcesy na miarę swoich możliwości. Pojawia się więc inny aspekt skuteczności działań, które należy rozumieć jako satysfakcjonujący rozwój każdego uczenia: utalentowanego, przeciętnie zdolnego i tego z problemami czy trudnościami w nauce. Wymaganie nakłada obowiązek zapewnieniu dziecku ciągłości rozwoju na kolejnych etapach edukacyjnych mierzonego radzeniem sobie na wyższym etapie kształcenia lub na rynku pracy.

nabywanie umiejętności w praktyce	
Współczesna szkoła powinna główny nacisk kłaść na kształcenie kompetencji ponadprzedmiotowych (kluczowych) dających możliwość zrozumienia otaczającego świata i dobrego funkcjonowania na dalszych etapach życia	
szkoła realizuje to przez:	pytania do rodzica:
sprawdzanie, czy każdy uczeń opanował podstawę programową	Czy wiem czego moje dziecko powinno nauczyć się na tym etapie edukacyjnym (przedszkole, klasy I-III, IV-VI, gimnazjum, szkoła ponadgimnazjalna)?
realizację liczby godzin zgodnej z ramowym planem nauczania	Czy wiem w jakich warunkach (np. część rekreacyjna, dostęp do komputera, wykonywanie doświadczeń, współpraca w grupie) uczy się moje dziecko?
ocenę skuteczności stosowanych metod i form pracy	Czy sposób uczenia mojego dziecka zmienia się w zależności od jego dotychczasowych osiągnięć? Czy jestem o tym informowany?
monitorowania osiągnięć każdego ucznia oraz szybkie dokonywanie potrzebnych zmian	Czy moje dziecko i jego szkoła uzyskuje dobre wyniki egzaminów zewnętrznych i sukcesy w konkursach?
rozwijanie kompetencji kluczowych potrzebnych w dalszym życiu	Czy jestem przekonany o tym, że moje dziecko nauczyło się wystarczająco, żeby radzić sobie w przyszłości?
współpracę nauczycieli w powiązaniu treści przedmiotowych z różnymi zajęciami edukacyjnymi	

Wymaganie IV

Uczniowie są aktywni

Efektywność nauczania zawsze ściśle uzależniona jest od aktywności uczniów. Wymaganie wskazuje, że szkoła ma być dla ucznia przestrzenią aktywności na lekcjach, zajęciach pozalekcyjnych, działalności na rzecz lokalnej społeczności. Dziecko, rozpoczynając edukację szkolną, jest ciekawe wszystkiego, zadaje wiele pytań, chce pojąć, zrozumieć otaczającą rzeczywistość. Zadaniem nauczyciela jest tę naturalną ciekawość pogłębiać i rozwijać. Aktywności uczeń musi się uczyć. Proces zaczyna się, na pierwszym etapie kształcenia i kontynuowany jest na kolejnych. Nauczyciel, dla którego priorytetem jest indywidualny rozwój ucznia potrafi zainspirować go do aktywności, pobudzić jego wewnętrzną motywację do działania i osiągania sukcesu. Szkoła powinna tworzyć takie warunki, w których **uczniowie są aktywni** w trakcie procesu uczenia się, a zdobywanie wiadomości i umiejętności jest dla nich powodem do satysfakcji. **Wspierając** uczniów w nabywaniu kompetencji społecznych i obywatelskich szkoła przygotowuje ich do samorealizacji i aktywnego udziału w życiu społecznym, ale również do funkcjonowania z powodzeniem na szybko zmieniającym się rynku pracy. Istotne, aby szkoła nie tylko proponowała formy aktywności, ale powodowała kreatywność uczniów przejawiającą się w inicjowaniu działań i realizacji własnych pomysłów służących rozwojowi.

aktywność uczniów w praktyce	
Szkoła określona w tym wymaganiu powoduje, że rezultatem pracy nauczycieli są aktywne postawy uczących się wobec własnego procesu edukacyjnego, aż do przejmowania odpowiedzialności za własny rozwój	
aktywizowaniu uczniów sprzyja:	pytania do rodzica:
stosowanie na różnorodnych zajęciach aktywnych metod, które pozwalają uczniom eksperymentować, rozwiązywać problemy, uczestniczyć w debatach, projektach edukacyjnych, happeningach, zajęciach terenowych, wycieczkach dydaktycznych	Czy moje dziecko chętnie chodzi do szkoły?
udział uczniów w procesach podejmowania decyzji na wszystkich poziomach, szczególnie w drodze głosowania	Jak często moje dziecko uczestniczy w zajęciach pozalekcyjnych? Czy chętnie bierze w nich udział?
konstruktywne uczestnictwo w działaniach społeczności lokalnych i sąsiedzkich (np. kampanie społeczne, przedsięwzięcia o charakterze charytatywnym)	Czy wiem w jakiej akcji społecznej, konkursie, imprezie brało udział moje dziecko?
zachęcanie do inicjatyw, zarówno nieformalnych grup uczniów, jak i samorządu uczniowskiego	Czy moje dziecko miało ostatnio pomysł na ciekawą akcję, zajęcia? Czy pomysł ten został zrealizowany? Czy inni uczniowie pomagają mojemu dziecku w zrealizowaniu wymyślanych przez niego działań?

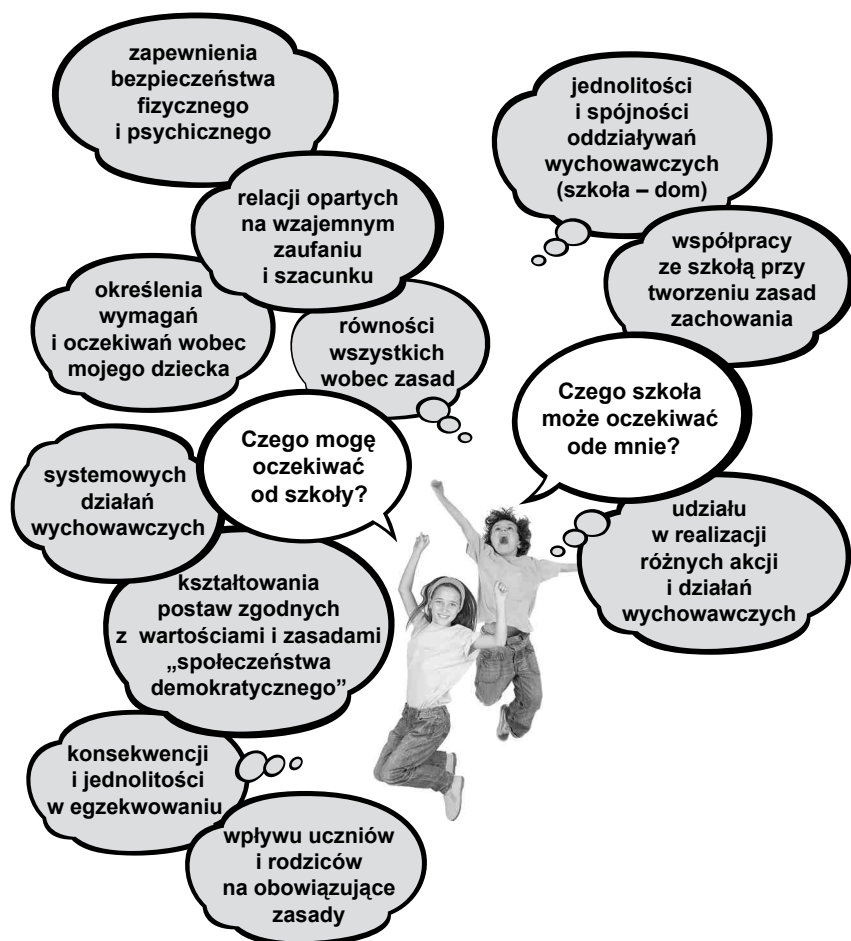

Wymaganie V

Respektowane są normy społeczne

Jeżeli proces nauczania i uczenia się ma przebiegać prawidłowo uczeń w szkole ma czuć się bezpiecznie pod względem psychicznym i fizycznym, rozumieć zasady regulujące porządek życia szkolnego i akceptować je. To główna myśl wymagania. Stworzenie atmosfery szacunku i akceptacji, niezależności, poczucia własnej wartości umożliwia aktywność ucznia. Wymaganie zachęca szkoły do włączania uczniów do udziału w tworzeniu szkolnej rzeczywistości, w tym budowania przyjaznej atmosfery w miejscu, w którym spędzają większość czasu. Relacje między wszystkimi członkami społeczności szkolnej mają być oparte na wzajemnym szacunku i zaufaniu, a nauczyciele przez osobisty przykład, mają kształtować pożądane społecznie postawy. Podkreślone zostało znaczenie samorządności uczniowskiej, pozwalającej na szeroki udział uczniów w życiu szkoły, a także na wykorzystanie ich talentów i umiejętności. Działania wychowawcze są obszarem, w którym szkoła ściśle powinna współpracować z rodzicami. Istotnym dla rodziców aspektem akcentowanym w wymaganiu, jest oczekiwanie, że szkoła w pracy wychowawczej będzie skuteczna. Sugerowanym sposobem do osiągnięcia tego celu jest włączenie uczniów i rodziców do tworzenia norm regulujących funkcjonowanie szkolnej społeczności, a następnie w analizę podejmowanych działań wychowawczych i w razie potrzeby, w ich modyfikację. Ocena skuteczności działań wychowawczych powinna opierać się na wypracowanym systemie pozyskiwania informacji. Wówczas działania wychowawcze mają charakter systemowy, obejmujący całą szkołę i nie mają charakteru działań będących „gaszeniem pożarów”.

przestrzeganie norm w praktyce:	pytania do rodzica:
aby zwiększyć skuteczność podejmowanych działań wychowawczych, szkoła powinna:	Czy ktoś pytał mnie lub moje dziecko jakie zasady zachowania są dla mnie ważne?
sprawdzać poczucie bezpieczeństwa uczniów	Czy wiem jakie zasady uległy zmianie w czasie uczęszczania mojego dziecka do szkoły?
wprowadzić systemowe sposoby wpływania uczniów i rodziców na tworzenie zasad zachowania	Czy pytałem moje dziecko o poczucie bezpieczeństwa w szkole? Czy moje dziecko się czegoś boi?
pomagać w organizowaniu samorządności uczniowskiej	Czy dziecko opowiada z sympatią o zachowaniach nauczycieli i pracowników szkoły? Czy raczej skarży się na ich zachowania?
egzekwować przestrzeganie uzgodnionych norm od wszystkich uczniów, pracowników szkoły i rodziców	Czy moje dziecko mówiło o zagrożeniach, złośliwościach ze strony kolegów lub nauczycieli w szkole?
zmieniać działania wychowawcze, w wyniku własnych spostrzeżeń lub na wniosek uczniów albo rodziców	Czy potrafię wskazać zachowania, postawy mojego dziecka, z których jestem zadowolony, a których nauczyło się w szkole?
	Czy moje dziecko pracuje w samorządzie uczniowskim? Czy mówi o udziale w akcjach samorządu?
	Czy umiem podać nazwę akcji, imprezy wychowawczej, w której uczestniczyło moje dziecko?

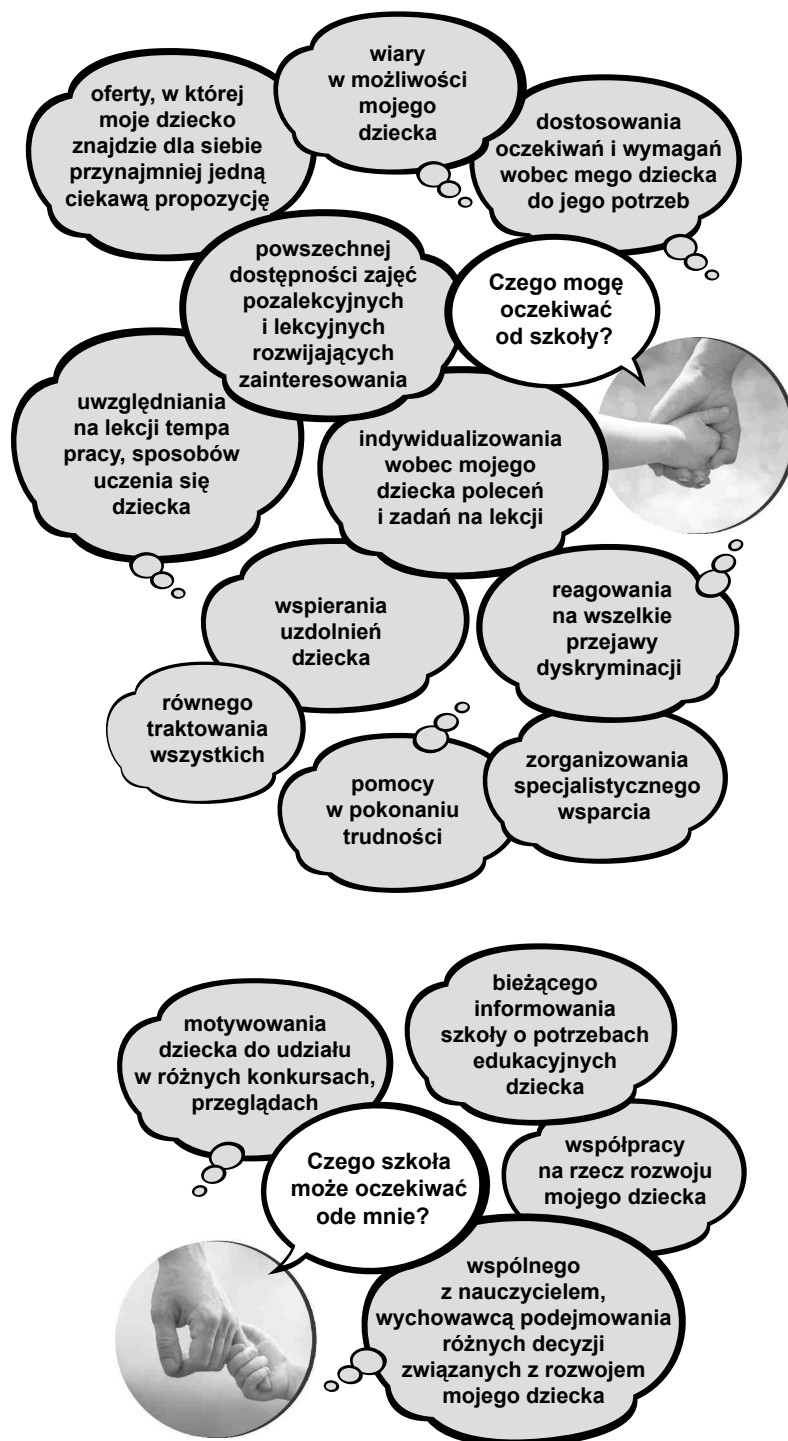
Wymaganie VI

Szkoła lub placówka wspomaga rozwój uczniów, uwzględniając ich indywidualną sytuację

Wymaganie ważne dla rodziców, ponieważ określa jakie zadania zostały nałożone na szkołę w zakresie organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów. Podstawowym działaniem szkoły powinno być **systemowe** rozpoznawanie zarówno indywidualnych cech uczniów (np. sposobów uczenia się, zdolności, możliwości psychofizycznych), jak i rozpoznawanie ich potrzeb, sytuacji rodzinnej i środowiskowej. Podkreślone zostało znaczenie współpracy szkoły z rodzicami w tym zakresie, ponieważ rodzice mają być traktowani jako kluczowe źródło informacji o potrzebach ich dzieci. Oczekuje się od szkoły, aby wyniki diagnoz były punktem wyjścia do organizowania zajęć obowiązkowych i pozalekcyjnych, ale jednocześnie, aby szkoła przeszła od etapu planowania pracy na lekcji dla całej klasy do planowania pracy poszczególnych uczniów. Indywidualizacja powinna być rozumiana nie tylko jako wyrównywanie szans, czyli organizowanie dodatkowych zajęć o charakterze wyrównawczym lub kółek rozwijających

zainteresowania. Ważne jest poprowadzenie rozwoju każdego ucznia tak, aby odczuł sukces tj. poprawienie wyników uczenia się nastąpiło dzięki wykorzystaniu indywidualnych właściwości dziecka i zwiększaniu jego indywidualnych możliwości. Dlatego kolejnym elementem zapewniania **skutecznego** wspierania rozwoju uczniów wskazanym w wymaganiu jest współpraca szkoły z instytucjami, które zajmują się poradnictwem i pomocą uczniom, zgodnie z ich potrzebami i sytuacją społeczną. Dotychczas „wielką nieobecną” w szkołach były działania antidyskryminacyjne, ograniczające się do reagowania na zidentyfikowane przypadki przemocy motywowanej uprzedzeniami. Od 2008 roku obowiązek podejmowania działań antidyskryminacyjnych zapisany jest również w podstawie programowej. Oczekiwanym działaniem szkół ma być prowadzenie edukacji antidyskryminacyjnej w codziennych sytuacjach wychowawczych.

indywidualizacja w praktyce	
W świetle zapisów wymagania działania szkoły powinny wskazywać na rozumienie indywidualizacji jako wiary nauczycieli w skuteczność pomocy udzielanej uczniowi i potrzebę budowania jego przekonania o własnych możliwościach	
zrozumienie indywidualizacji polega na:	pytania do rodzica:
rozpoznawaniu możliwości i warunków życia każdego ucznia różnymi metodami	Czy wiem, że moje dziecko ma prawo do indywidualnego traktowania, zgodnie z jego potrzebami?
zachęcaniu dziecka do udziału w zajęciach jakie są mu potrzebne	Czy wychowawca rozmawiał ze mną o możliwościach, problemach i pragnieniach mojego dziecka?
pracy na lekcji z uczniami innymi metodami i z użyciem innych zadań w zależności od ich potrzeb	Czy moje dziecko sygnalizuje trudności w szkole lub mówi o znudzeniu zajęciami?
pomocy w sytuacji problemów w szkole i/lub w domu	Czy moje dziecko rozwiązuje na lekcjach inne zadania niż większość kolegów? Czy wiem dlaczego tak jest lub nie jest?
zapewnianiu warunków do rozwoju talentów	Czy ktoś proponował mi lub mojemu dziecku pomoc specjalistyczną?
wskazywaniu rodzicom specjalistycznych instytucji współpracujących	Czy moje dziecko skarżyło się na uwagi kolegów dotyczące uprzedzeń (wygląd, strój, religia, zasoby materialne itp.)?
zapobieganiu wykluczeniu z powodów różnych uprzedzeń	Czy moje dziecko w sytuacjach codziennych podkreśla zasadę tolerancji odwołując się do informacji ze szkoły?
badaniu poziomu zadowolenia uczniów i rodziców z uzyskiwanej pomocy	Czy ja lub moje dziecko było pytane o zadowolenie z indywidualizacji zainteresowania nim?

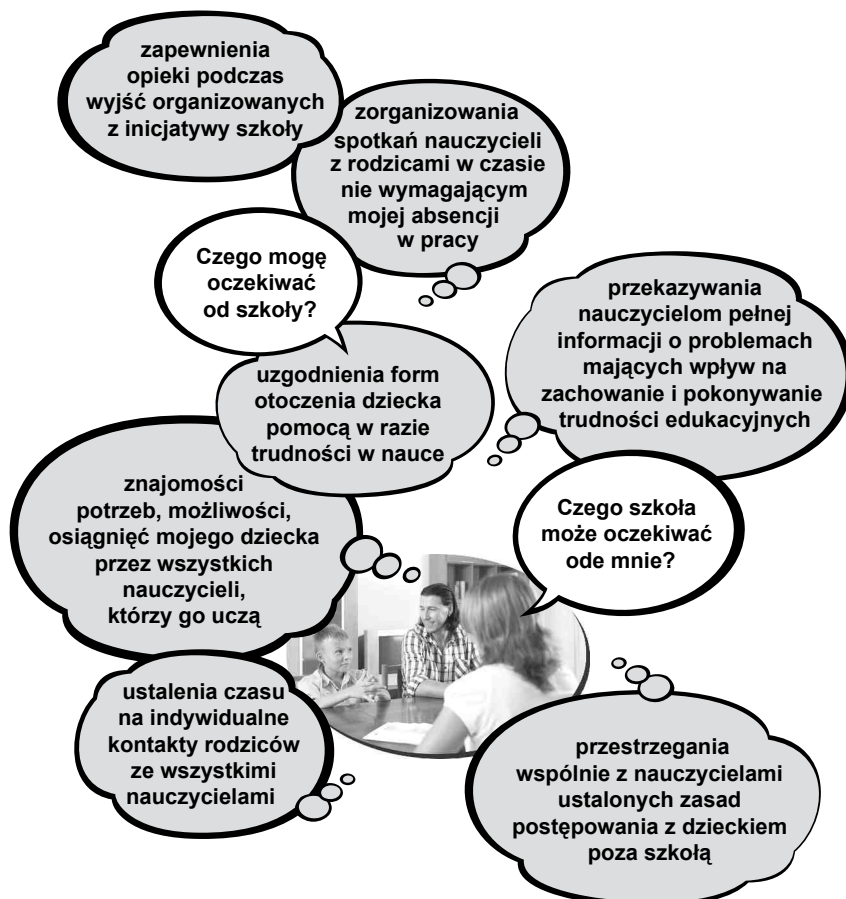

Wymaganie VII

Nauczyciele współpracują w planowaniu i realizowaniu procesów edukacyjnych

Z reguły kilku nauczycieli uczy i wychowuje dziecko, co jest ich wspólnym zadaniem i tylko razem mogą je dobrze wykonać. Dlatego wymaganie podkreśla znaczenie współpracy nauczycieli uczących w jednym oddziale podczas planowania, realizowania, modyfikowania procesów edukacyjnych. Dla rodzica ważne jest, żeby nauczyciele wspólnie rozwiązywali problemy i prezentowali wobec dziecka uzgodnione systemowe działania. „Zespołowa mądrość” zapewnia w większym stopniu znalezienie trafnego rozwiązania oraz szybszą i z większym zaangażowaniem realizację. Ponadto to, co szkoła oferuje uczniom, musi być spójne. Współpraca nauczycieli jest niezbędna, jeżeli działania dydaktyczne i wychowawcze mają być **efektywne**. Ważne jest, aby współpraca nauczycieli nie ograniczała się do epizodycznych wydarzeń, np. wspólnej organizacji wycieczek, konkursów, imprez. W efekcie uczniowie i nauczyciele powinni być przyzwyczajani do rozumienia różnych punktów widzenia i wspólnego działania. Skuteczność działań wspólnie realizowanych przez nauczycieli zwiększy się, jeżeli będą się doskonalić we **współpracy** oraz wspólnej **ewaluacji i doskonaleniu własnej pracy**. Szkoła to jedno z najważniejszych miejsc, aby współpracy uczyć się w praktyce.

współpraca nauczycieli w praktyce	
W szkole, która chce nauczyć współpracy uczniów pracować zespołowo powinni również nauczyciele	
przykładowe formy współpracy nauczycieli:	pytania do rodzica:
wspólne planowanie zadań rocznych, a w koncepcji pracy szkoły – wieloletnich	Czy w rozmowie ze mną nauczyciele powołują się na zdanie innych uczących?
wzajemna pomoc w działaniach organizacyjnych (imprezy, wyjazdy itp.)	Czy moje dziecko mówi o zadaniach, projektach, konkursach łączących wiedzę z różnych przedmiotów?
wyrażanie swojego zdania o realizowanych działaniach i zgłaszanie własnych pomysłów na przyszłość	Czy w imprezach, spotkaniach szkolnych, wyjazdach uczestniczy więcej niż jeden nauczyciel?
współpraca nauczycieli uczących w jednym oddziale w zakresie treści ponadprzedmiotowych	Czy znam innych nauczycieli mojego dziecka niż wychowawca?
doskonalenie własnej pracy na podstawie wymiany doświadczeń z innymi	

Wymaganie VIII

Promowana jest wartość edukacji

Wymaganie postuluje podejmowanie przez szkołę planowych i systemowych działań kierowanych do uczniów i dorosłych, które pokazują, że uczenie się trwa przez całe życie. Dla rodziców wymaganie jest istotne, ponieważ wskazuje, że szkoła pokaże uczniom, że edukacja jest potrzebna do rozumienia świata i radzenia sobie w codziennych sytuacjach. Powinna wykształcić w ich dziecku postawę gotowości do ciągłego uczenia się, która pozwoli mu w przeszłości skutecznie dostosowywać się do szybko zmieniającego się rynku pracy. Jak szkoła może osiągnąć ten efekt? Oczekiwany kierunek jest tworzenie pozytywnego klimatu sprzyjającego uczeniu się uczniów m.in. przez tworzenie pozytywnego klimatu sprzyjającego uczeniu się uczniów m.in. przez włącznie ich do wypowiedania się jaki sposób uczenia im najbardziej odpowiada. Podkreślona została rola rozmów nauczycieli z uczniami o losach absolwentów szkoły, o tym jak sobie radzą na kolejnych etapach kształcenia i na rynku pracy. Tempo przemian zmusza do stałego rozwoju, nie tylko w celu samorealizacji i aktywnego udziału w życiu społeczeństwa. Oczekiwane jest, aby szkoła, promując wartość edukacji, inicjowała i włączała środowisko lokalne do realizacji własnych projektów, organizowała warsztaty, szkolenia, udo-

stępniała zbiory biblioteczne, sprzęt komputerowy i pomieszczenia, wspierała społeczność lokalną w realizacji działań istotnych dla niej, np. ekologicznych, obywatelskich, społecznych, patriotycznych. Oznacza to, że rodzice mają w szkole pojawiać się również w roli aktywnych współorganizatorów i uczestników imprez kulturalno-edukacyjnych.

promowanie edukacji w praktyce	
Promowanie wartości edukacji to przekonanie uczniów i lokalnej społeczności, że uczenie się przez całe życie jest konieczne, a może być przyjemne	
Szkoła promuje edukację przez:	pytania do rodzica:
proponowanie uczniom i rodzicom pozaszkolnych form zdobywania umiejętności	Czy brałem udział razem z moim dzieckiem w imprezie kulturalnej lub edukacyjnej organizowanej przez szkołę?
promowanie sukcesów uczniów i szkoły	Czy moje dziecko chwaliło się informacją o swoim sukcesie zauważonym przez szkołę (nagroda, medal, informacja w gazecie lub Internecie)?
	Czy moje dziecko jest dumne ze szkoły, do której chodzi?
podtrzymywanie kontaktów z absolwentami szkoły	Czy moje dziecko opowiadało o spotkaniu z absolwentem szkoły? Czy znam jakiegoś absolwenta, który osiągnął sukces?
inicjowanie lub pomoc w organizacji debat, klubów dyskusyjnych, przedstawień teatralnych itp.	Czy dotarła do mnie informacja (plakat, mail itp. o imprezie lokalnej organizowanej przez szkołę lub w szkole? Czy brałem w niej udział?
	Czy moje dziecko jest dumne ze szkoły do której chodzi?
	Czy moje dziecko chwaliło się informacją o swoim sukcesie zauważonym przez szkołę (nagroda, medal, informacja w gazecie lub Internecie)?
	Czy dotarła do mnie informacja (plakat, mail itp.) o imprezie lokalnej organizowanej przez szkołę lub w szkole? Czy brałem w niej udział?

Wymaganie IX

Rodzice są partnerami szkoły

Rodzice i szkoła stanowią dwa podstawowe środowiska wychowawcze mające decydujący wpływ na rozwój dziecka będącego jednocześnie uczniem szkoły. Po stronie szkoły leży inicjatywa budowania partnerskich relacji z rodzicami. Dlatego szkoła powinna szukać płaszczyzny porozumienia z rodzicami, zdobyć ich zaufanie, przezwyciężyć niechęć czy bierność w tym zakresie. Z jednej strony szkoła musi wytworzyć przestrzeń dla rodziców, a z drugiej, musi znaleźć się dość liczna grupa rodziców, która tę przestrzeń wypełni. Oczekiwane są dwa kierunki działań szkoły. Pierwszy dotyczy indywidualnej współpracy z rodzicami na rzecz rozwoju ich dziecka, a drugi ma umożliwić ogółowi rodziców udział w procesie decyzyjnym związanym z życiem szkoły. Rodzice chcą być informowani rzetelnie o dziecku, wydarzeniach z życia klasy i szkoły. Z kolei szkoła oczekuje od rodziców systematycznych kontaktów, otwartości i szczerości w sprawach problemów dziecka w szkole i w domu. Liczy na stałe zainteresowanie tym, co dzieje się w życiu dziecka w szkole, wspieranie i docenianie postępów dziecka w nauce oraz pozytywne komentowanie jego sukcesów. Istotnym elementem budowania partnerskich relacji jest pytanie rodziców w różnych formach o opinie dotyczące pracy szkoły i włączanie ich do **współdecydowania i uczestniczenia** w podejmowanych działaniach. Partnerskie relacje szkoły z rodzicami oznaczają poinformowanie rodziców o organizacyjno-prawnych możliwościach wpływania na warunki i jakość edukacji dzieci. Jednak znacznie trudniejszym zadaniem dla szkoły jest zachęcenie rodziców do zgłaszania **inicjatyw** na rzecz rozwoju uczniów i samej szkoły. Pozytywne rezultaty wysiłków szkoły, zależą w dużej mierze od zrozumienia i poparcia rodziców.

partnerstwo rodziców w praktyce	
Aby skutecznie wpływać na rozwój umiejętności i osobowości dziecka nauczyciele powinni współpracować z rodzicami w:	pytania do rodzica:
ustaleniu systemu pozyskiwania i przekazywania informacji (od indywidualnej rozmowy, przez ankiety po kontakt on-line)	Czy byłem pytany o opinię albo ocenę pracy szkoły? Czy ktoś powiedział mi jaką decyzję podjęto na tej podstawie?
poznaniu oczekiwań i realizacji wsparcia wychowawczego	Czy widziałem informacje dotyczące spotkań (indywidualnych lub zbiorowych) ze specjalistami o sprawach wychowawczych?
umożliwieniu wyrażania opinii i informowaniu o podjętych na tej podstawie decyzjach	Czy wiem jak szybko skontaktować się ze szkołą? Czy szkoła szybko informuje mnie o problemach mojego dziecka?
zachęcaniu do inicjatyw rodzicielskich	Czy wiem co zmieniło się w szkole na skutek moich opinii?
budowaniu wzajemnego szacunku i zaufania	Czy proponowałem szkole jakieś pomysły dotyczące jej rozwoju? Czy słyszałem o zrealizowanych pomysłach innych rodziców?
	Czy mam zaufanie do nauczycieli pracujących w szkole mojego dziecka?

Wymaganie X

Wykorzystywane są zasoby środowiska na rzecz wzajemnego rozwoju

Wymaganie podkreśla, że edukacja nie może zamknąć się w salach lekcyjnych, skoro szkoła ma przygotować uczniów do kreowania życia społecznego i aktywnego w nim uczestnictwa. Współpraca szkoły z instytucjami działającymi w lokalnym środowisku, ze stowarzyszeniami i organizacjami pozarządowymi ma być **celowa i ukierunkowana na wzajemny rozwój**. Istotą wymagania jest wzajemna współpraca na skalę zgodną z rozpoznanymi potrzebami, tak by szkoła i środowisko żyły ze sobą, a nie obok siebie. Współpraca może mieć różną intensywność i przybierać różne formy od użyczenia sprzętu, po współpracę ludzi i całych organizacji. Ta zależność powinna być dwustronna. W wielu środowiskach szkoła, oprócz swych funkcji edukacyjnych, pełni rolę centrum rozwoju potencjału społecznego środowiska. Jednocześnie otoczenie szkoły dostarcza dużych możliwości do rozwoju zainteresowań uczniów i efektywniejszego nabywania umiejętności. Szkoła może w zamian wiele dać lokalnej społeczności, np. w ramach akcji społecznej, wolontariatu, opracowania folderu, uświetnienia lokalnej imprezy. Zaangażowanie uczniów w organizację lokalnych przedsięwzięć pozwala rozwijać kompetencje społeczne i obywatelskie. Współpraca z ludźmi starszymi i o większym doświadczeniu uczy partnerstwa w stosunkach z ludźmi i asertywności.

współpraca w praktyce	
Przesłanie wymagania, że szkoła powinna korzystać z zasobów środowiska, jednocześnie udostępniając swoje powinno wpływać na:	pytania do świadomego rodzica:
wzajemną wymianę informacji o swoich oczekiwaniach wobec partnerów lokalnych	Czy moje dziecko opowiadało z dumą o udziale w akcjach, imprezach lokalnych?
ustalenie kalendarza wspólnych działań	Czy działam w lokalnej organizacji, instytucji? Czy szkoła współpracowała z nią?
uzgodnienie sposobu kontaktowania się i zgłaszania wzajemnych potrzeb	Czy szkoła informowała mnie o organizowanych przez siebie akcjach środowiskowych?
wykorzystywanie zasobów lokalnych w procesie edukacyjnym (np. muzeum, agroturystyka) i w kształtowaniu postaw (np. uroczystości patriotyczne, wolontariat)	Czy miałem informacje o imprezach lokalnych, w których uczestniczyła szkoła?
użyczenie bazy i potencjału intelektualnego nauczycieli i uczniów lokalnym organizacjom	

Wymaganie XI

Szkoła lub placówka, organizując procesy edukacyjne, uwzględnia wnioski z analizy wyników sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie oraz innych badań zewnętrznych i wewnętrznych

Wymaganie podkreśla znaczenie refleksji **wszystkich nauczycieli** nad **skutecznością kształcenia**, nad tym co się udaje i co, i dlaczego należy poprawić. Jako najważniejsze źródło informacji wskazywane są wyniki egzaminów zewnętrznych uczniów (tj. sprawdzianu szóstoklasisty, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie). Ponadto, zapisy wymaganie zobowiązują szkołę do prowadzenia innych badań, w tym sprawdzania skuteczności kształcenia na podstawie badania losów absolwentów. Na wyniki osiągnięte przez uczniów wpływ ma wiele czynników, wśród nich są takie, które nie zależą od szkoły. Istotne aby szkoła w swojej analizie skupiała się na tych obszarach, na które ma wpływ i może je zmieniać. Wyniki prowadzonych badań i analizy egzaminów zewnętrznych niosą ze sobą bardzo dużo informacji umożliwiających opisanie pracy szkoły, nauczycieli, osiągnięć uczniów w nauce i stosowanych metod dydaktycznych. Wykorzystywanie wniosków i tworzenie rekomendacji na przyszłość pozwala na dokonywanie zmian i podnoszenie efektywności kształcenia. Trudno o jednoznaczne i proste wskazówki – dla każdej szkoły oznacza to inny plan działania. Czasami będzie to wdrożenie nowych rozwiązań organizacyjnych, zastosowanie przez nauczycieli nowych metod nauczania, sposobów motywowania i oceniania. Refleksja nad skutecznością kształcenia może oznaczać także nowe formy współpracy z rodzicami. Wymaganie ważne dla rodziców, ponieważ wskazuje, że szkoła, znając uwarunkowania środowiskowe, powinna doskonalić proces kształcenia, tak aby każdy uczeń uzyskał najwyższe wyniki na miarę swojego potencjału.

analiza badań w praktyce	
Aby podnosić efektywność pracy z uczniem szkoła powinna:	pytania do świadomego rodzica:
w różnorodny sposób sprawdzać i analizować skuteczność swoich działań	Czy znasz poziom wyników egzaminacyjnych uzyskiwanych przez uczniów w szkole twojego dziecka?
wnioskować o jakości nauczania na podstawie osiągnięć uzyskiwanych przez uczniów	Czy na zebraniach klasowych lub szkolnych analizowano wyniki egzaminów lub prowadzonych badań?
wprowadzać zmiany w organizacji procesu uczenia polegające na doskonaleniu kompetencji	Czy ktoś informował cię o zmianach w procesie uczenia i wyjaśniał czemu te zmiany mają służyć?
sprawdzać, czy planowane zmiany są wdrażane i czy przynoszą oczekiwane rezultaty	

Wymaganie XII

Zarządzanie szkołą lub placówką służy jej rozwojowi

O ile uczniów jest najważniejszym elementem szkolnej rzeczywistości, o tyle dyrektor szkoły jest kluczową postacią w skutecznym zarządzaniu. Wymaganie wskazuje, że zarządzanie powinno koncentrować się na stworzeniu optymalnych warunków do wypełniania zadań szkoły, do indywidualnej i zespołowej pracy nauczycieli, ich doskonalenia zawodowego. Zadania dyrektora szkoły postrzegane są na dwóch płaszczyznach: demokratyzowania procesu i skupiania go na najważniejszych dla szkoły celach: wychowaniu, nauczaniu i uczeniu się. Koordynowanie całego złożonego procesu funkcjonowania szkoły jest łatwiejsze i efektywniejsze, jeśli dyrektor korzysta z talentów na-

uczycieli i zapewnia im możliwości rozwoju. Zespoły i ich liderzy potrafią precyzyjnie określić kluczowe dla szkoły cele i na ich realizacji skoncentrować wysiłki wszystkich. Rozwiązania postulowane we współczesnych koncepcjach kierowania szkołą akcentują rolę większego uczestnictwa uczniów i rodziców w procesie decyzyjnym. Wymaganie wskazuje preferowane formy zarządzania, dzięki którym powinno ono być skuteczne. Skuteczne, czyli prowadzące do nowatorstwa, zapewniające wsparcie zewnętrzne dla szkoły oraz rozwój organizacyjny i efektywność kształcenia i wychowania.

zarządzanie w praktyce	
Szkołę można uznać za organizację stale się doskonalącą jeżeli podejmowane są takie działania jak:	pytania do świadomego rodzica:
w szkole wypracowano rozwiązania systemowe ułatwiające zasięganie opinii uczniów i rodziców	Czy jesteś zadowolony z warunków do nauki jakie ma Twoje dziecko?
dyrektor powołuje zespoły nauczycieli podejmujące decyzje w najważniejszych sprawach szkoły	Czy słyszałeś o zespołach nauczycieli?
doskonalenie nauczycieli jest podporządkowane potrzebom szkoły i uczniów	Czy dyrektor informował Cię/rodziców o ważnych wnioskach i zadaniach na przyszłość dotyczących pracy szkoły?
w wyniku nadzoru pedagogicznego stawia się nauczycielom nowe zadania dotyczące wychowania i nauczania	Czy znasz jakieś działania szkoły, które są nowoczesne, a Twój znajomi nie słyszeli o nich w szkołach swoich dzieci?
dyrektor inspiruje wszystkich do nowatorskich działań	Czy wiesz w jakiej sprawie Twój głos miał znaczenie w podejmowaniu decyzji dotyczących szkoły?
zmiany zachodzące w szkole dzięki zarządzaniu dyrektora prowadzą do rozwoju placówki	Czy potrafisz wskazać instytucje, które pomagają w różnych sprawach szkole Twojego dziecka?

ROZDZIAŁ VI

O literkach, czyli co to znaczy spełnić lub nie spełnić wymagania na danym poziomie?

Ewaluacja zewnętrzna może mieć charakter całościowy (wówczas badaniem objęte są wszystkie wymagania określone w rozporządzeniu dla danego typu instytucji edukacyjnej) lub problemowy (wybrane wymagania). Prowadzący badanie, z reguły 2-3-osobowy, zespół wizytatorów przypisuje poziom spełnienia do każdego wymagania. W raporcie jest tyle liter ile wymagań objętych badaniem. Ustalenie poziomu spełnienia wymagania polega na porównaniu (jak w odbiciu lustrzanym) stanu występującego w szkole, ze stanem pożądanym opisanym w wymaganiach określonych w rozporządzeniu o nadzorze pedagogicznym.

Charakterystyka wymagania – Poziom D:

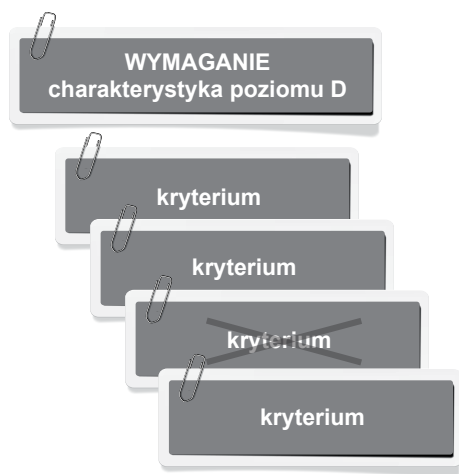
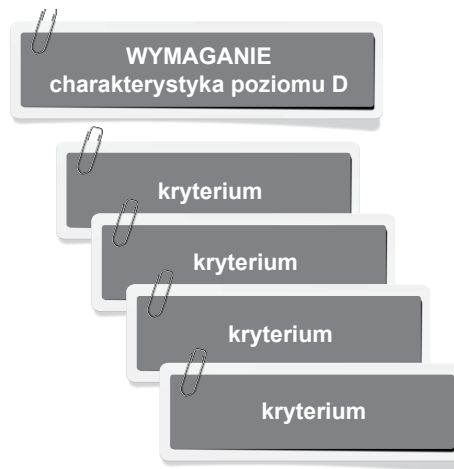
W szkole lub placówce realizuje się podstawę programową z uwzględnieniem osiągnięć uczniów z poprzedniego etapu edukacyjnego. Podstawa programowa jest realizowana z wykorzystaniem zalecanych warunków i sposobów jej realizacji. W szkole lub placówce monitoruje się i analizuje osiągnięcia każdego ucznia, z uwzględnieniem jego możliwości rozwojowych, formułuje się i wdraża wnioski z tych analiz.

Rozporządzenia MEN z 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U.nr 168, poz. 1324 ze zmianami; załącznik nr 1)

Poziom spełnienia wymagań jest ustalany za pomocą liter:

- poziom A – oznaczający bardzo wysoki stopień wypełniania wymagania;
- poziom B – oznaczający wysoki stopień wypełniania wymagania;
- poziom C – oznaczający średni stopień wypełniania wymagania;
- poziom D – oznaczający podstawowy stopień wypełniania wymagania;
- poziom E – oznaczający niski stopień wypełniania wymagania.

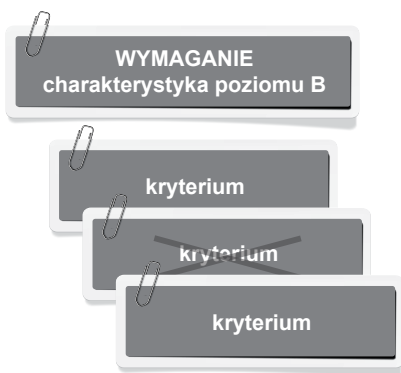
W rozporządzeniu opisane są dwa z pięciu możliwych poziomów spełnienia wymagania – poziom D i poziom B. Pozostałe stopnie spełnienia wymagania określa się przyjmując, że jeżeli badana instytucja edukacyjna nie spełnia danego wymagania na poziomie D, otrzymuje poziom E. Poziom C ustala się, jeżeli badana instytucja edukacyjna spełnia dane wymaganie na poziomie wyższym niż poziom D, ale niższym niż poziom B. Poziom A ustala się, jeżeli instytucja edukacyjna spełnia dane wymaganie na poziomie wyższym niż poziom B. Takie przedszkole/szkoła czy placówka oświatowa jest zazwyczaj ekspertem w zakresie tego wymagania i upowszechnia przykłady swych dobrych praktyk, dzieląc się doświadczeniem z innymi szkołami czy placówkami.

Ryc. 4. Spełnianie wymagania na poziomie niskim (E)**Ryc. 5.** Spełnianie wymagania na poziomie podstawowym (D)

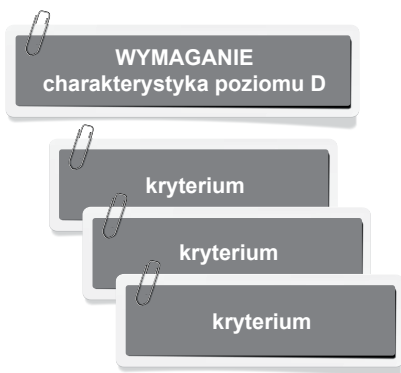
W przypadku ustalenia w wyniku ewaluacji zewnętrznej poziomu E (niskiego) istnieje konieczność wdrożenia działań mających na celu poprawę stanu spełniania danego wymagania. W przypadku, niektórych, wybranych przez MEN wymagań litera E skutkuje wydaniem przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny (zgodnie z art. 34 ust. 2 ustawy o systemie oświaty) polecenia dyrektorowi opracowania, w uzgodnieniu z organem prowadzącym, programu i harmonogramu poprawy efektywności kształcenia lub wychowania. Wobec przedszkola, szkoły lub placówki niepublicznej organ sprawujący nadzór pedagogiczny wydaje polecenie naprawcze (zgodnie art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy o systemie oświaty) i wyznacza termin jego realizacji. W takich wypadkach organ sprawujący nadzór pedagogiczny, w terminie 3 lat od dnia przekazania dyrektorowi raportu, przeprowadza ewaluację całościową.

Poziom podstawowy (D) jest obligatoryjnie wymagany od wszystkich instytucji edukacyjnych. Pozostałe wyższe poziomy (C – średni, B – wysoki, A – bardzo wysoki) zależą od woli, kreatywności i efektywności pracy samych przedszkoli, szkół i placówek oświatowych. Spełnianie wymagania na poziomie A wymaga przedstawienia oryginalnych rozwiązań danej szkoły/placówki, które mogą stanowić przykłady dobrej praktyki.

Ryc. 6. Spełnianie wymagania na poziomie średnim (C)

Ryc. 7. Spełnianie wymagania na poziomie wysokim (B)

ROZDZIAŁ VII

Raport jako informacja na temat pracy szkoły/ placówki oświatowej

Raport z ewaluacji całościowej sporządza się w terminie 25 dni roboczych, natomiast z ewaluacji problemowej w terminie 20 dni roboczych – liczonych od dnia rozpoczęcia czynności ewaluacyjnych. Dokument przekazywany jest dyrektorowi instytucji oświatowej, w której przeprowadzono ewaluację zewnętrzną oraz organowi prowadzącemu szkołę czy placówkę w terminie 7 dni roboczych od dnia sporządzenia raportu. Dyrektor badanej szkoły czy placówki, w ciągu 7 dni, może zgłosić do organu sprawującego nadzór pedagogiczny pisemne, umotywowane zastrzeżenia dotyczące raportu. W przypadku stwierdzenia zasadności zgłoszonych zastrzeżeń, organ sprawujący nadzór pedagogiczny dokonuje zmian w raporcie. O zakończeniu ewaluacji zewnętrznej i możliwości zapoznania się z raportem dyrektor przedszkola, szkoły lub placówki oświatowej informuje, w terminie 3 dni roboczych od dnia otrzymania raportu, radę rodziców, samorząd uczniowski i radę szkoły, jeżeli rada taka została utworzona.

Dla odbiorcy oznacza to, że mogą przeczytać raport na stronie internetowej po zakończeniu procedury, czyli ponad miesiąc po przeprowadzeniu badań. Raport jest dokumentem publicznym, dostępnym na stronie www.npseo.pl w zakładce **Sprawdź raport z ewaluacji swojej szkoły**. Każdy, kto zechce, może go przeczytać. Niektóre szkoły czy placówki zamieszczają go także na własnej stronie internetowej. Odbiorcami raportu, z założenia, są pracownicy danej instytucji edukacyjnej, uczniowie, rodzice, osoby korzystające z usług (np. w bibliotekach, poradniach, ośrodkach doskonalenia nauczycieli), pracownicy organu prowadzącego oraz instytucje kreujące politykę oświatową (samorządy lokalne, kuratoria, Ministerstwo Edukacji Narodowej). Ponadto, odbiorcami raportu mogą być także instytucje badawcze i instytucje zajmujące się doskonaleniem. Wizytatorzy ds. ewaluacji pisząc raport starają się go konstruować tak, aby był on zrozumiały przez wszystkich jego odbiorców, dlatego język raportu ma raczej charakter uniwersalny, a nie specjalistyczny.

Ryc. 8. Widok strony głównej www.npseo.pl

SEIO SYSTEM EWALUACJI OŚWIATY
NADZÓR PEDAGOGICZNY

Strona główna **RAPORTY** Dyrektorzy Nauczyciel badacz Rodzice i uczniowie JST Kontakt

LICZNIK RAPORTÓW Z EWALUACJI 16172
Zobacz raport ze swojej szkoły

Wymagania
Ewaluacja
Analizy
Materiały do pobrania
Szkolenia
Zgłoszenia na szkolenia
Konferencje

Ewaluacja zewnętrzna - film
Zapraszamy do oglądania ▶▶▶

Witamy na stronie systemu ewaluacji oświaty!

Zapraszamy do zapoznania się z przygotowanymi dla Państwa informacjami i materiałami na tematy związane z ewaluacją i organizacją nadzoru pedagogicznego.

Prezentujemy ciekawe sesje, które odbyły się na konferencjach krajowych i międzynarodowych. Na stronie tej możecie Państwo zapoznać się z relacjami z wizyt studyjnych, a dzięki temu poznać rozwiązania systemowe w różnych państwach Europy.

Mamy nadzieję, korzystając z umieszczonych na stronie publikacji znajdą Państwo odpowiedzi na nurtujące pytania: Czy szkoła ma przyszłość? Czy nasze szkoły mogą być jeszcze lepsze?

Zachęcamy do zapoznania się z wizją współczesnej szkoły zawartą w wymaganiach postawionych przez państwo szkołom i placówkom oświatowym. Wymagania określają horyzont, ale są także pomocną mapą drogową. Kto dobrze przestudiuje mapę wymagań, ten nie przegapi na drodze nikogo i niczego, co może go wesprzeć w dążeniu do wyznaczonych celów.

Ryc. 9. Widok wyszukiwarki raportów na stronie www.npseo.pl

SEIO SYSTEM EWALUACJI OŚWIATY
NADZÓR PEDAGOGICZNY

Strona główna Nadzór pedagogiczny Dyrektorzy Nauczyciel badacz Rodzice i uczniowie JST Kontakt

LICZNIK RAPORTÓW Z EWALUACJI 16172
Zobacz raport ze swojej szkoły

Wymagania
Ewaluacja
Analizy
Materiały do pobrania
Szkolenia
Zgłoszenia na szkolenia
Konferencje
Wizyty studyjne
Media o programie

Raport
Wyszukiwarka raportów

województwo: wybierz: nazwa szkoły / placówki:
powiat: wybierz: rodzaj szkoły / placówki: wybierz:
gmina: wybierz powiat:

WYSZUKAJ WYCZYŚĆ

pokaż 10 raportów na stronę

Data Typ Nazwa szkoły/placówki Wersja Zobacz

Raport jest sporządzany przez zespół (lub osobę) przeprowadzającą ewaluację zewnętrzną. Jest on opisem działań, które podejmowano w odniesieniu do sformułowanych przez państwo wymagań. W raporcie nie umieszcza się rekomendacji, czyli informacji sugerujących rozwiązanie danego problemu. Zostawia się to autonomicznym decyzjom środowiska szkolnego. Warto nadmienić, że prawo oświatowe daje rodzicom możliwości zgłaszania wniosków we wszystkich sprawach szkoły.

Dokument ten zawiera:

– wstęp (podstawowe informacje o ewaluacji),

Wstęp

Prezentowany raport jest rezultatem ewaluacji zewnętrznej przeprowadzonej w szkole przez wizytatorów do spraw ewaluacji.

Ewaluacja zewnętrzna polega na zbieraniu i analizowaniu informacji na temat funkcjonowania szkoły w obszarach wyznaczonych przez wymagania państwa:

1. Szkoła lub placówka realizuje koncepcję pracy ukierunkowaną na rozwój uczniów.
2. Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się.
3. Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej.
4. Uczniowie są aktywni.
5. Respektowane są normy społeczne.
6. Szkoła lub placówka wspomaga rozwój uczniów, z uwzględnieniem ich indywidualnej sytuacji.
7. Nauczyciele współpracują w planowaniu i realizowaniu procesów edukacyjnych.
8. Promowana jest wartość edukacji.
9. Rodzice są partnerami szkoły lub placówki.
10. Wykorzystywane są zasoby szkoły lub placówki oraz środowiska lokalnego na rzecz wzajemnego rozwoju.
11. Szkoła lub placówka, organizując procesy edukacyjne, uwzględnia wnioski z analizy wyników sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego, egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie oraz innych badań zewnętrznych i wewnętrznych.
12. Zarządzanie szkołą lub placówką służy jej rozwojowi.

Ewaluacja ma także na celu ustalenie poziomu spełnienia przez szkołę wymagań zawartych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7.10.2009r. wraz ze zmianami z dnia 10.05.2013r. Szkoła może spełniać te wymagania na pięciu poziomach:

- Poziom E - oznaczający niski stopień wypełnienia wymagania przez szkołę.
- Poziom D - oznaczający podstawowy stopień wypełnienia wymagania przez szkołę.
- Poziom C - oznaczający średni stopień wypełnienia wymagania przez szkołę.
- Poziom B - oznaczający wysoki stopień wypełnienia wymagania przez szkołę.
- Poziom A - oznaczający bardzo wysoki stopień wypełnienia wymagania przez szkołę.

- opis metodologii badania (kto uczestniczył w badaniu, jaka była próba badawcza i jakiego rodzaju narzędzia wykorzystano do badania),

Opis metodologii

Badanie zostało zrealizowane w dniach 22-11-2013 - 20-06-2014 przez zespół wizytatorów ds. ewaluacji, w skład którego weszli: [redacted]. Badaniem objęto 126 uczniów (ankieta i wywiad grupowy), 97 rodziców (ankieta i wywiad grupowy) i 39 nauczycieli (ankieta i wywiad grupowy). Przeprowadzono wywiad indywidualny z dyrektorem placówki, grupowy z przedstawicielami samorządu lokalnego i partnerów szkoły, grupowy z pracownikami niepedagogicznymi, a także obserwacje lekcji, placówki i analizę dokumentacji. Na podstawie zebranych danych został sporządzony raport, który obejmuje podstawowe obszary działania szkoły lub placówki.

- obraz przedszkola/szkoły lub placówki oświatowej (jedno lub dwustronicowa część raportu dostarczająca czytelnikowi zwięzłych informacji znajdujących się w dalszej części dokumentu),

Obraz placówki

Raport, który Państwu przedstawiamy dotyczy ewaluacji zewnętrznej, całościowej, przeprowadzonej [redacted]. Poniżej znajdują Państwo najważniejsze, płynące z badań, informacje o szkole. Wszystkie zawarte w niniejszym tekście tezy i dane znajdują potwierdzenie w wynikach przeprowadzonych badań.

Szkoła Podstawowa nr 1 [redacted] w Zespole Szkolno-Przedszkolnym im. Marii Konopnickiej [redacted]. W skład zespołu wchodzi przedszkole i szkoła podstawowa. Budynek szkolny zlokalizowany jest w centralnej części wsi, w sąsiedztwie parku, kościoła i Ośrodka Szkolno-Wychowawczego. Obecną architekturę obiektu tworzy budynek z roku 1868 połączony, za pomocą łącznika, z nowo wybudowaną salą gimnastyczną. Do szkoły uczęszcza 74 dzieci, zatrudnionych jest w niej 11 nauczycieli. Organem prowadzącym jest Gmina [redacted].

– podstawowe dane o podmiocie, w którym dokonano badania,

Informacja o placówce	
Nazwa placówki	
Patron	
Typ placówki	Szkoła podstawowa
Miejscowość	
Ulica	Szkolna
Numer	
Kod pocztowy	
Urząd pocztowy	
Telefon	
Fax	
Www	
Regon	
Publiczność	publiczna
Kategoria uczniów	Dzieci lub młodzież
Charakter	brak specyfiki
Uczniowie, wychow., słuchacze	215
Oddziały	12
Nauczyciele pełnozatrudnieni	19.00
Nauczyciele niepełnozatr. (stos.pracy)	5.00
Nauczyciele niepełnozatr. (w etatach)	2.00
Średnia liczba uczących się w oddziale	17.92
Liczba uczniów przypadających na jednego pełnozatrudnionego nauczyciela	11.32
Województwo	
Powiat	
Gmina	
Typ gminy	gmina wiejska

– tabelę z poziomem spełnienia wymagań państwa (tabela zawiera nazwę wymagania oraz obszary badawcze wchodzące w zakres każdego wymagania – krzyżyk oznacza niespełnienie danego obszaru badawczego),

Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej	B
W szkole lub placówce realizuje się podstawę programową uwzględniając osiągnięcia uczniów z poprzedniego etapu edukacyjnego (D)	✓
Podstawa programowa jest realizowana z wykorzystaniem zalecanych warunków i sposobów jej realizacji (D)	✓
W szkole lub placówce monitoruje się i analizuje osiągnięcia każdego ucznia, uwzględniając jego możliwości rozwojowe, formułuje się i wdraża wnioski z tych analiz (D)	✓
Wdrożone wnioski z monitorowania i analizowania osiągnięć uczniów przyczyniają się do wzrostu efektów uczenia się i osiągania różnorodnych sukcesów edukacyjnych uczniów. Wyniki analizy osiągnięć uczniów, w tym uczniów, którzy ukończyli dany etap edukacyjny, potwierdzają skuteczność podejmowanych działań dydaktyczno-wychowawczych (B)	✓
Uczniowie odnoszą sukcesy na wyższym etapie kształcenia lub na rynku pracy (B)	✓

– wnioski końcowe (konkluzja powstała w wyniku analizy wszystkich danych otrzymanych w wyniku badania),

Wnioski

1. Szkoła ma opracowaną własną koncepcję pracy, która uwzględni potrzeby rozwojowe uczniów, specyfikę szkoły oraz oczekiwania środowiska lokalnego. W szkole duży nacisk kładzie się na proces opieki i wychowania oraz wpajanie takich wartości jak: patriotyzm, tolerancja, prawdomówność, odpowiedzialność, otwartość na drugiego człowieka, a także wartość nauki.

– opisy wymagań.

Wyniki ewaluacji

Wymaganie:

Szkoła lub placówka realizuje koncepcję pracy ukierunkowaną na rozwój uczniów

nazwa wymagania

Stan oczekiwany:

Edukacja jako działanie celowe wymaga koncepcji, czyli przyjęcia teoretycznych założeń, określenia celów i wyznaczenia sposobów ich realizacji. Istotne jest, aby jej podstawowe elementy składowe były znane, akceptowane przez nauczycieli, uczniów i rodziców oraz zgodne z potrzebami rozwojowymi ucznia, specyfiką szkoły, a także zidentyfikowanymi potrzebami środowiska.

krótka informacja o wymaganiu

Poziom spełnienia wymagania: B

poziom spełnienia wymagania

Wyniki przeprowadzonej ewaluacji dla wymagania:

Szkoła pracuje zgodnie z opracowaną koncepcją pracy, która została przyjęta przez radę pedagogiczną, na co wskazują wyniki ankietowanych nauczycieli oraz dokumentacja szkoły. Koncepcja pracy szkoły znana jest pracownikom szkoły, uczniom i ich rodzicom i jest przez nich akceptowana. W analizie i modyfikacji koncepcji pracy szkoły uczestniczy cała rada pedagogiczna, rodzice i uczniowie. Najważniejszymi założeniami koncepcji jest tworzenie szkoły bezpiecznej, przyjaznej, która umożliwi wszechstronny rozwój uczniów i dobrze przygotowuje do dalszego etapu kształcenia. Zdaniem dyrektora w szkole duży nacisk kładzie się na proces opieki i wychowania oraz wartości nauki. Uczniowie dodatkowo wskazali na naukę, sport i kulturę, natomiast rodzice zwrócili uwagę na kształtowanie właściwych postaw i uczenie wartości. W opinii uczniów i rodziców przyjęte przez szkołę kierunki pracy szkoły są zgodne z ich oczekiwaniami.

syntetyczne dane o spełnieniu wymagania w szkole

Obszar badania: Szkoła lub placówka działa zgodnie z przyjętą przez radę pedagogiczną własną koncepcją pracy, uwzględniającą potrzeby rozwojowe uczniów, specyfikę pracy szkoły lub placówki oraz zidentyfikowane oczekiwania środowiska lokalnego

nazwa obszaru badawczego (kryterium)

Szkoła pracuje zgodnie z opracowaną i przyjętą przez radę pedagogiczną koncepcją pracy. Koncepcja pracy znana jest pracownikom szkoły, uczniom i ich rodzicom. Jest przez nich akceptowana i na bieżąco modyfikowana. Szkoła prowadzi działania realizujące koncepcję pracy, która została przyjęta przez radę pedagogiczną. Z analizy danych zastanych wynika, że najważniejszymi założeniami koncepcji jest tworzenie szkoły bezpiecznej, przyjaznej, która umożliwi wszechstronny rozwój uczniów i dobrze przygotowuje do dalszego kształcenia. Dyrektor w wywiadzie podkreślił, że w szkole duży nacisk kładzie się na proces opieki i wychowania oraz wpajanie takich wartości jak: patriotyzm, tolerancja, prawdomówność, odpowiedzialność, otwartość na drugiego człowieka, a także wartość nauki. Z dokumentu przedstawionego przez dyrektora szkoły wynika, że szkoła oferuje dzieciom i ich rodzicom wysoki poziom usług

syntetyczne dane będące efektem analizy (opisy mogą być ilustrowane wykresami)

Raport nie tylko dostarcza wiedzy na temat jakości pracy danej placówki ale winien także służyć jej rozwojowi i rozwojowi systemu oświatowego, zgodnie z priorytetami państwa na poziomie krajowym i lokalnym. Przekaz (wyniki i wnioski) powinien stać się podstawą do rozważań na temat wartości podejmowanych działań, w tym stwierdzenia co należy zmienić, poprawić lub kontynuować. Raport, ze względu na ogólnodostępność, może być również dla jednych doskonałą okazją do popularyzowania dobrych praktyk, dla drugich czerpaniem pomysłów dla własnych działań.

Techniczne uwagi o sposobie czytania raportu

Raport z ewaluacji zamieszczony na platformie internetowej, dostępny jest dla każdego zainteresowanego. Raport poszerza wiedzę o szkole, o pracy nauczycieli. Dane zawarte w raporcie pochodzą aż z 6 źródeł, co uwiarygadnia przedstawiony obraz. A co najważniejsze, pomaga wyznaczyć kierunki dalszego rozwoju instytucji edukacyjnej.

Odłożenie go na półkę to strata realnych możliwości jej rozwoju. Patrząc z perspektywy rodzica można przyjąć, że raport z ewaluacji jest cennym źródłem informacji na temat funkcjonowania szkoły. Nie tylko określa poziom spełniania wymagań stawianych szkołom przez państwo, ale przede wszystkim stanowi opis pozwalający dowiedzieć się: jakie działania realizowane są w szkole, czy nauczyciele diagnozują potrzeby i możliwości uczniów, czy stwarzają im odpowiednie warunki do rozwoju, czy szkoła inspiruje ich do aktywności, czy ocenia sprawiedliwie i w sposób motywujący do uczenia się, czy lekcje są ciekawe, czy posiada koncepcję rozwoju i jak ją realizuje. W raporcie znajdziemy informacje na temat realizowanych w szkole programów nauczania, zajęć pozalekcyjnych, zajęć wyrównawczych, stosowanych form i metod pracy z uczniem, sposobów indywidualizacji pracy. Z raportu dowiemy się, jakie szkoła podejmuje inicjatywy, w jakich akcjach społecznych, artystycznych, naukowych, sportowych uczestniczą uczniowie, jakim wyposażeniem dysponuje, jak realizuje zadania związane z bezpieczeństwem uczniów, jak współdziałają ze sobą nauczyciele, jak pojmuje partnerstwo.

Największy problem polega na tym, żeby w natłoku tych informacji się nie zgubić. Stąd kilka informacji dotyczących sposobów znajdowania informacji i czytania danych.

I Struktura raportów

Wraz ze zmianą rozporządzenia o nadzorze i zmianą katalogu wymagań zmieniła się także forma graficzna i struktura raportu. W Internecie publikowane są oba rodzaje raportów, które nie różnią się oznaczeniami na platformie internetowej, ani szatą graficzną strony tytułowej. Jedyną cezurą jest termin opublikowania raportu: przed, lub po 1 września 2013 roku. Najważniejsze podobieństwa i różnice „starych” i „nowych” raportów przedstawiono w tabeli 2.

Tab. 2. Porównanie struktury raportów

tematyka		„stary raport” (do 31 VIII 2013)	„nowy raport” (od 1 IX 2013)
rodzaj ewaluacji	całościowa	a/strona tytułowa	a/strona tytułowa
	problemowa*	a/strona tytułowa b/ strona „obraz placówki” c/zestawienie – przedostatnia strona	a/strona tytułowa b/ strona „obraz placówki” c/ strona „poziom spełniania wymagań” – początek raportu
*należy ustalić jakie wymagania wchodzi w jej skład – wiele wersji różniących się w różnych latach i różnych kuratoriach			
poziom spełniania wymagań – określenia literowe		a/zestawienie – przedostatnia strona	a/ strona „poziom spełniania wymagań” – początek raportu*
* w nowej wersji także spełnienie kryteriów			
metodologia badania		a/ str 2 i 3 raportu	a/ str 2 i 3 raportu
wnioski z ewaluacji		koniec raportu – za tekstem	początek raportu – przed tekstem
autorzy raportu		ostatnia strona	ostatnia strona
informacja o placówce Str. 4		początek raportu – Str. 5 lub 6	początek raportu –

uogólniony opis wymagania (nazywany także leadem lub nagłówkiem)	za zwrotem: Wymaganie <i>Nazwa wymagania i słowem Komentarz*</i>	za zwrotem: Wymaganie <i>Nazwa wymagania, krótkim tekstem wprowadzającym i oznaczeniem poziomu spełniania wymagania</i>
*w starszych wersjach raportu może nie występować		
poziom spełniania wymagania	za tekstem opisu wymagania	przed uogólnionym opisem wymagania
wykresy	nie występują	pod opisem kryteriów

Warto zwrócić uwagę na zmianę sposobu opisu jaki nastąpił we wrześniu 2013 roku. Nowe raporty mają znacznie mniej tekstu, mocno uogólnione wyniki badań jakościowych oraz ilustrowanie wyników analizy wykresami.

II Sposób czytania

Zależy od celu w jakim Państwo zamierzają to zrobić. Jeżeli chcą Państwo w miarę szybko porównać kilka lub kilkanaście raportów to warto ograniczyć się do lektury: obrazu szkoły (skrót najważniejszych informacji o szkole zamieszczony na początku raportu), poziomów spełniania wymagań oraz wniosków. W ten sposób szybko wyodrębnią Państwo kilka szkół, z których raportami zechcecie się szczegółowiej zapoznać. Szczegółowe zapoznanie warto ukierunkować, czyli zastanowić się jakich informacji związanych z dzieckiem Państwo szukają. Pomoże w tym tabela 3.

Tab. 3. Miejsce i zakres informacji o potrzebach dziecka umieszczony w raporcie *ze względu na czytelność tabeli podano tylko początek nazwy podrozdziału

Potrzeby dziecka	Nazwa wymagania	Tytuł podrozdziału	Informacje
Poczucie bezpieczeństwa, dobre relacje	<p>Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się</p> <p>Respektowane są normy społeczne</p>	<p>Nauczyciele i uczniowie tworzą atmosferę sprzyjającą uczeniu się</p> <p>Działania szkoły lub placówki zapewniają uczniom bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne</p> <p>Zasady postępowania i współpracy w szkole lub placówce są uzgodnione i przestrzegane przez ...*</p>	<p>Opinie uczniów i rodziców o równości i sprawiedliwości traktowania</p> <p>Opinie uczniów dotyczące poczucia bezpieczeństwa, rodzaj i zakres występujących zagrożeń</p> <p>Zakres wpływu na kształtowanie zasad obowiązujących w szkole w opinii uczniów i rodziców</p>
Kształtowanie umiejętności społecznych, pomoc w wychowaniu	<p>Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej</p> <p>Respektowane są normy społeczne</p>	<p>Uczniowie odnoszą sukcesy na wyższym etapie kształcenia lub na rynku pracy</p> <p>W szkole analizuje się podejmowane działania wychowawcze ...*</p> <p>Uczniowie współpracują ze sobą w realizacji przedsięwzięć będących wynikiem działań samorządu uczniowskiego</p>	<p>Informacja dyrektora i nauczycieli o umiejętnościach społecznych kształconych w szkole</p> <p>Informacje dyrektora i nauczycieli o oddziaływaniach wychowawczych i kierunkach zmian</p> <p>Opinie uczniów i nauczycieli dotyczące aktywności samorządu uczniowskiego</p>
Szkola lub placówka wspomaga rozwój uczniów uwzględniając ich indywidualną sytuację	<p>Szkola lub placówka wspomaga rozwój uczniów uwzględniając ich indywidualną sytuację</p>	<p>W szkole lub placówce są realizowane działania antydyskryminacyjne obejmujące całą społeczność szkoły lub placówki</p>	<p>Opinie uczniów, rodziców i szkoły o występujących przejawach dyskryminacji i sposobach zapobiegania</p>
Rodzice są partnerami szkoły lub placówki	<p>Rodzice są partnerami szkoły lub placówki</p>	<p>W szkole lub placówce współpracuje się z rodzicami na rzecz rozwoju ich dzieci</p>	<p>Opinie rodziców na temat skuteczności wsparcia wychowawczego udzielanego przez szkołę</p>

<p>Wysoki poziom nauczenia, przygotowanie do dalszej nauki</p>	<p>Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej</p> <p>Zarządzanie szkołą lub placówką służy jej rozwojowi</p>	<p>Wdrożone wnioski z monitorowania i analizowania osiągnięć uczniów przyczyniają się do wzrostu efektów uczenia się i osiągania różnorodnych sukcesów edukacyjnych uczniów....*</p> <p>Uczniowie odnoszą sukcesy na wyższym etapie kształcenia lub na rynku pracy</p> <p>W procesie zarządzania, w oparciu o wnioski wynikające z nadzoru pedagogicznego, podejmuje się działania ...*</p>	<p>Informacje o poziomie kształcenia, sukcesach uczniów, wynikach szkoły i tendencji wyników</p> <p>Informacja dyrektora i nauczycieli o umiejętnościach społecznych kształconych w szkole</p> <p>Informacje o kierunkach zmian w szkole</p>
<p>Kształtowanie samodzielności uczenia się</p>	<p>Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się</p>	<p>Nauczyciele kształtują u uczniów umiejętność uczenia się</p> <p>Uczniowie znają stawiane przed nimi cele uczenia się i formułowane wobec nich oczekiwania</p> <p>Informowanie ucznia o postępach w nauce oraz ocenianie pomagają uczniom uczyć się i planować ich indywidualny rozwój</p> <p>Uczniowie mają wpływ na sposób organizowania i przebieg procesu uczenia się. Czują się odpowiedzialni za własny rozwój</p> <p>Uczniowie uczą się od siebie nawzajem</p>	<p>Sposoby kształtowania samodzielności uczenia się na podstawie obserwacji i opinii uczniów</p> <p>Opinie uczniów dotyczące znajomości celów uczenia</p> <p>Jakość oceniania w opinii uczniów i na podstawie obserwacji zajęć</p> <p>Określenie wpływu uczniów na przebieg zajęć na podstawie informacji nauczycieli, obserwacji i opinii uczniów</p> <p>Zakres pracy zespołowej na podstawie obserwacji i opinii uczniów</p> <p>Informacje nauczycieli i opinie uczniów dotyczące zachęcania do uczenia na lekcjach</p>
	<p>Promowana jest wartość edukacji</p>	<p>W szkole lub placówce prowadzi się działania kształtujące postawę uczenia się przez całe życie</p>	

Rozwój zainteresowań, ciekawe metody nauczania	Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się	Planowanie procesów edukacyjnych (...) służy rozwojowi uczniów, a nauczyciele stosują różne metody pracy....*	Częstość stosowanych metod, opinie uczniów o atrakcyjności zajęć
	Uczniowie są aktywni	Organizacja procesów edukacyjnych umożliwia uczniom powiązanie różnych dziedzin wiedzy i jej wykorzystanie....* W szkole lub placówce stosowane są nowatorskie rozwiązania służące rozwojowi uczniów	Opinie uczniów i wnioski z obserwacji lekcji dotyczące praktycznego wykorzystania wiedzy i umiejętności Informacje dyrektora i nauczycieli na temat stosowanych metod nowatorskich Informacje dyrektora i uczniów o zajęciach pozalekcyjnych
Możliwość aktywnego działania	Zarządzanie szkołą lub placówką służy jej rozwojowi	Nauczyciele stwarzają sytuacje, które zachęcają każdego ucznia do podejmowania różnorodnych aktywności Zarządzanie szkołą lub placówką prowadzi do podejmowania nowatorskich działań, innowacji i eksperymentów	Informacje dyrektora i nauczycieli na temat stosowanych metod nowatorskich
	Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się	Uczniowie mają wpływ na sposób organizowania i przebieg procesu uczenia się. Czują się odpowiedzialni za własny rozwój	Określenie wpływu uczniów na przebieg zajęć na podstawie informacji nauczycieli, obserwacji i opinii uczniów
	Uczniowie są aktywni	Uczniowie inicjują i realizują różnorodne działania na rzecz własnego rozwoju, rozwoju szkoły ...*	Informacje nauczycieli i opinie uczniów dotyczące pomysłów i inicjatyw uczniowskich w szkole
	Respektowane są normy społeczne	Uczniowie realizują różnorodne działania na rzecz rozwoju społeczności lokalnej oraz angażują w nie inne osoby Uczniowie współpracują ze sobą w realizacji przedsięwzięć będących wynikiem działań samorządu uczniowskiego	Informacje nauczycieli i opinie uczniów dotyczące inicjatyw uczniowskich skierowanych do środowiska Opinie uczniów i nauczycieli dotyczące aktywności samorządu uczniowskiego
	Wykorzystywane są zasoby szkoły lub placówki oraz środowiska na rzecz wzajemnego rozwoju	Szkoła lub placówka w sposób systematyczny i celowy (...) współpracuje z instytucjami i organizacjami w środowisku lokalnym Współpraca szkoły lub placówki (...) wpływa korzystnie na rozwój uczniów	Opinie dotyczące rodzaju aktywności szkoły w środowisku lokalnym Opinie uczniów, rodziców i nauczycieli o korzyściach dla uczniów wynikających ze współpracy

<p>Motywacja, chęć do nauki</p>	<p>Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się</p> <p>Uczniowie są aktywni</p> <p>Szkoła lub placówka wspomaga rozwój uczniów uwzględniając ich indywidualną sytuację</p> <p>Promowana jest wartość edukacji</p>	<p>Uczniowie znają stawiane przed nimi cele uczenia się i formułowane wobec nich oczekiwania</p> <p>Nauczyciele motywują uczniów do aktywnego uczenia się i wspierają ich w trudnych sytuacjach</p> <p>Uczniowie są zaangażowani w zajęcia prowadzone w szkole lub placówce i chętnie w nich uczestniczą</p> <p>W szkole lub placówce są prowadzone działania uwzględniające indywidualizację procesu edukacyjnego ... *</p> <p>W szkole lub placówce prowadzi się działania kształtujące pozytywny klimat sprzyjający uczeniu się</p> <p>W szkole lub placówce prowadzi się działania kształtujące postawę uczenia się przez całe życie</p>	<p>Opinie uczniów dotyczące znajomości celów uczenia</p> <p>Opinie uczniów i rodziców na temat zakresu pomocy udzielanej przez nauczycieli</p> <p>Określenie poziomu zaangażowania i zainteresowania zajęciami na podstawie obserwacji i opinii uczniów</p> <p>Opis sposobów motywacji i wsparcia dla uczniów na podstawie obserwacji zajęć i opinii uczniów</p> <p>Działania nauczycieli i opinie uczniów dotyczące atmosfery zachęcającej do uczenia się</p> <p>Informacje nauczycieli i opinie uczniów dotyczące sposobów zachęcania do uczenia się na lekcjach</p>
<p>Indywidualizacja nauczania, zainteresowanie uczniem</p> <p>Uzyskiwane wsparcie</p>	<p>Szkoła lub placówka wspomaga rozwój uczniów uwzględniając ich indywidualną sytuację</p>	<p>W szkole lub placówce rozpoznaje się możliwości (...) każdego ucznia</p> <p>Zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i specjalistyczne (...) są odpowiednio do rozpoznanych potrzeb każdego ucznia</p> <p>Szkoła lub placówka współpracuje z poradnikami ... *</p> <p>W szkole lub placówce są prowadzone działania uwzględniające indywidualizację procesu edukacyjnego ... *</p> <p>W opinii rodziców i uczniów wsparcie otrzymywane w szkole lub placówce odpowiada ich potrzebom</p>	<p>Informacje szkoły o zakresie udzielanego wsparcia i opinie rodziców na ten temat</p> <p>Informacje szkoły o organizowanych zajęciach i opinie rodziców i uczniów dotyczące ich przydatności</p> <p>Informacje szkoły o współpracujących instytucjach wspomagających dzieci</p> <p>Opis sposobów indywidualizacji i wsparcia dla uczniów na podstawie obserwacji zajęć i opinii uczniów</p> <p>Opinie uczniów i rodziców dotyczące zadowolenia z uzyskiwanego wsparcia</p>

Określony profil szkoły	Szkoła lub placówka realizuje koncepcję pracy ukierunkowaną na rozwój uczniów	Szkoła lub placówka działa zgodnie z przyjętą przez radę pedagogiczną własną koncepcją pracy...*	Informacje o założeniach koncepcji i sposobach jej realizacji Opinie uczniów i rodziców o koncepcji pracy i poziomie jej akceptacji
Wpływ rodziców na profil szkoły i jej działania	Szkoła lub placówka realizuje koncepcję pracy ukierunkowaną na rozwój uczniów	Koncepcja pracy szkoły lub placówki jest znana uczniom i rodzicom oraz przez nich akceptowana	Informacje nauczycieli i opinie uczniów i rodziców dotyczące wpływu na kierunki pracy szkoły
Respektowane są normy społeczne	Rodzice są partnerami szkoły lub placówki	Koncepcja pracy szkoły lub placówki jest realizowana we współpracy z uczniami i rodzicami	Opinie uczniów i rodziców o własnych pomysłach i wpływie na działania szkoły
Rodzice są partnerami szkoły lub placówki	Rodzice są partnerami szkoły lub placówki	W modyfikacjach biorą udział uczniowie i rodzice	Możliwości zgłaszania zmian w systemie wychowawczym i pomysły uczniów i rodziców w opinii ich i nauczycieli
	Rodzice są partnerami szkoły lub placówki	Szkoła lub placówka pozyskuje i wykorzystuje opinie rodziców na temat swojej pracy	Możliwości opiniowania i ich wykorzystanie w opinii nauczycieli i rodziców
	Rodzice są partnerami szkoły lub placówki	Rodzice współdecydują w sprawach szkoły lub placówki i uczestniczą w podejmowanych działaniach	Opinie rodziców dotyczące ich udziału w procesie decyzyjnym
	Rodzice są partnerami szkoły lub placówki	Rodzice wychodzą z inicjatywami na rzecz rozwoju uczniów i szkoły	Informacje szkoły o inicjatywach rodziców i ich zdanie na ten temat
	Rodzice są partnerami szkoły lub placówki	Szkoła lub placówka realizuje inicjatywy rodziców	Zrealizowane inicjatywy rodziców w opinii ich samych i szkoły
Zarządzanie szkołą lub placówką służy jej rozwojowi	Zarządzanie szkołą lub placówką sprzyja udziałowi (...) uczniów i rodziców w procesie podejmowania decyzji dotyczących szkoły lub placówki	Zarządzanie szkołą lub placówką sprzyja udziałowi (...) uczniów i rodziców w procesie podejmowania decyzji dotyczących szkoły lub placówki	Informacja szkoły o sposobach zachęcania uczniów i rodziców do udziału w procesie decyzyjnym

III Sytuacje, w których rodzice sięgają po raport

Określając strategie dotyczące czytania i wykorzystania informacji zawartych w raporcie z ewaluacji zewnętrznej najpierw należy wskazać sytuacje, w których rodzic może chcieć zajrzeć na stronę www.npseo.pl, żeby przeczytać raport lub raporty z ewaluacji zewnętrznej.

Najczęściej w aspekcie indywidualnym jest to:

- wybór szkoły dla swojego dziecka,
- udział w badaniu ewaluacyjnym,
- sprawdzenie jakości pracy szkoły swojego dziecka.

Każda z nich jest nieco inna i niesie różne oczekiwania dotyczące pożądaných informacji. Rozważmy je po kolei.

1. Rodzic wybiera szkołę dla swojego dziecka

W Polsce, zgodnie z obowiązującym prawem, każde dziecko od 5. roku życia ma zapewnione miejsce w przedszkolu, a później w szkole podstawowej i gimnazjalnej. Wskazanie tej, a nie innej szkoły/placówki wynika z miejsca zamieszkania. Jednak rodzice mogą występować o zapisanie dziecka do dowolnego przedszkola, szkoły publicznej lub niepublicznej. Wówczas decyzję o przyjęciu podejmuje dyrektor przedszkola/szkoły. Natomiast złożenie dokumentów do danej szkoły ponadgimnazjalnej jest wolnym wyborem ucznia i jego rodziców. Jednak przyjęcie zależy od wyników uzyskanych na świadectwie i podczas egzaminów kończących szkołę gimnazjalną. Istnieje jeszcze szkolnictwo specjalne, przeznaczone dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami. Ze względu na duże zróżnicowanie tego rodzaju placówek, najlepiej zasięgać informacji o ich specyfice i występowaniu w momencie uzyskania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, które wydają poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Niektórzy rodzice podejmują decyzję o zmianie szkoły, do której uczęszcza dziecko w trakcie trwania nauki. Najczęściej spowodowane jest to zmianą miejsca zamieszkania lub problemami z dostosowaniem się do wymagań szkoły.

Podsumowując można stwierdzić, że w wieku 16 lat dziecko i rodzice muszą dokonać wyboru szkoły ponadgimnazjalnej. Wcześniej mają zapewnione dla swojego dziecka, bez żadnych warunków wstępnych, miejsce w typie szkoły odpowiednim do wieku dziecka i właściwej ze względu na miejsce zamieszkania. Mogą jednak skorzystać z prawa do kształtowania drogi edukacji swojego dziecka, zapisując je do dowolnej, wybranej przez siebie szkoły. Dziecko zostanie do niej przyjęte po spełnieniu wymogów rekrutacyjnych szkoły.

Które szkoły są najlepsze?

Wszystkie dzieci są wyjątkowe i wszystkie szkoły mają swój charakter. To, co dla jednego jest dobre lub najlepsze, niekoniecznie musi odpowiadać innej osobie. Rodzice zasięgając informacji o „dobrej” szkole coraz częściej decydują się na czytanie raportów. Czy warto czytać raporty ze szkół, które biorą Państwo pod uwagę przy wyborze szkoły dla swojego dziecka? Czy nie jest to lepszy sposób niż kierowanie się pojedynczymi opiniami mniej lub bardziej znajomych ludzi? Z telefonów zwrotnych wiadomo, że raport jest im bardzo pomocny, szczególnie w sytuacjach szczególnych. Na przykład, rodzic dziecka o specjalnych potrzebach edukacyjnych wybrał gimnazjum nie w swoim rejonie po przeczytaniu informacji w raporcie dotyczących oferty szkoły i wyrównywania szans edukacyjnych.

Ważne jest aby czytając, zwracać uwagę na miejsca w raporcie gdzie można znaleźć informacje, które dla rodzica i jego dziecka są najistotniejsze przy wyborze szkoły. Zatem zanim przystąpimy do wyboru, zastanówmy się jakie jest nasze dziecko, jakie ma potrzeby i oczekiwania. I dopiero na tej podstawie spróbujemy czytać informacje wynikające z raportu. Na przykład ważne jest, by sprawdzić, czy w szkole jest możliwość kontynuacji nauki języka obcego, którego dziecko uczyło się np. w szkole podstawowej. Dla kogoś innego istotna jest możliwość rozwoju indywidualnych zainteresowań dziecka, np. artystycznych czy sportowych. Dzieci i ich potrzeby są tak różne, że trudno je skategoryzować. Ale spróbujmy. W tabeli nr 4 podano miejsca do których należy zajrzeć w raporcie i wskazano informacje, które można tam uzyskać. Warto wówczas zapoznać się z interesującą informacją, w szkołach, które uwzględniamy z innych powodów w swoim wyborze i porównać, która ze szkół w największym stopniu odpowiada potrzebom dziecka. A jest to wybór indywidualny i subiektywny. Z praktyki wynika, że przesądzać mogą opinie o szczegółach, które są różnie oceniane przez różnych ludzi, np. pełne bezpieczeństwo kosztem zgody na wysoki poziom kontroli uczniów i osób z zewnątrz czy nadzór elektroniczny.

2. Rodzic dowiadyuje się, że w szkole jego dziecka będzie przeprowadzana ewaluacja zewnętrzna, a on jest zaproszony do udziału w badaniu

Podstawowe informacje rodzic otrzymuje w zaproszeniu. Jednak zdarzają się osoby, które te informacje chcą pogłębić. Do 2015 roku nie ma możliwości zapoznania się z poprzednim raportem z ewaluacji zewnętrznej własnej szkoły, ponieważ taki nie istnieje. Stąd informacje można czerpać z raportów innych przedszkoli/szkół, najlepiej tego samego typu, głównie dotyczące metodologii i efektów badania. Warto także wiedzieć o jakich obszarach pracy szkoły wypowiadają się rodzice.

Tab. 4. Zakres i formy uczestnictwa rodziców w badaniu ewaluacyjnym

Nazwa wymagania/ Obszar badania określający jakiś zakres pracy szkoły	Wypowiedzi rodziców	
	wywiad	ankieta
Szkoła lub placówka realizuje koncepcje pracy ukierunkowaną na rozwój uczniów		
Koncepcja pracy szkoły lub placówki jest znana uczniom i rodzicom oraz przez nich akceptowana	X	
Koncepcja pracy szkoły lub placówki jest przygotowywana i modyfikowana we współpracy z uczniami i rodzicami	X	X
Koncepcja pracy szkoły lub placówki jest realizowana we współpracy z uczniami i rodzicami	X	X
Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się		
Nauczyciele motywują uczniów do aktywnego uczenia się i wspierają ich w trudnych sytuacjach		X
Informowanie ucznia o postępach w nauce oraz ocenianie pomagają uczniom uczyć się i planować ich indywidualny rozwój		X
Nauczyciele i uczniowie tworzą atmosferę sprzyjającą uczeniu się		X
Respektowane są normy społeczne		
Zasady postępowania i współzycia w szkole lub placówce są uzgodnione i przestrzegane przez uczniów, pracowników szkoły, rodziców, a relacje między wszystkimi członkami społeczności szkolnej są oparte na wzajemnym szacunku i zaufaniu	X	X

W modyfikacjach biorą udział uczniowie i rodzice	X	
Szkoła lub placówka wspomaga rozwój uczniów, uwzględniając ich indywidualną sytuację		
W szkole lub placówce rozpoznaje się możliwości psychofizyczne i potrzeby rozwojowe, sposoby uczenia się oraz sytuację społeczną każdego ucznia		X
Zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i specjalistyczne organizowane dla uczniów wymagających szczególnego wsparcia w rozwoju lub pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz zajęcia rewalidacyjne dla uczniów niepełnosprawnych są odpowiednie do rozpoznanych potrzeb każdego ucznia	X	X
W szkole lub placówce są realizowane działania antydyskryminacyjne obejmujące całą społeczność szkoły lub placówki	X	
W opinii rodziców i uczniów wsparcie otrzymywane w szkole lub placówce odpowiada ich potrzebom		X
Promowana jest wartość edukacji		
Działania realizowane przez szkołę lub placówkę promują wartość edukacji w społeczności lokalnej	X	
Rodzice są partnerami szkoły lub placówki		
Szkoła lub placówka pozyskuje i wykorzystuje opinie rodziców na temat swojej pracy	X	X
W szkole lub placówce współpracuje się z rodzicami na rzecz rozwoju ich dzieci	X	X
Rodzice współdecydują w sprawach szkoły lub placówki i uczestniczą w podejmowanych działaniach	X	X
Rodzice wychodzą z inicjatywami na rzecz rozwoju uczniów i szkoły		X
Szkoła lub placówka realizuje inicjatywy rodziców	X	X
Wykorzystywane są zasoby szkoły lub placówki oraz środowiska na rzecz wzajemnego rozwoju		
Szkoła lub placówka w sposób systematyczny i celowy, z uwzględnieniem specyfiki jej działania, współpracuje z instytucjami i organizacjami w środowisku lokalnym	X	
Współpraca szkoły lub placówki ze środowiskiem lokalnym wpływa na ich wzajemny rozwój	X	
Współpraca szkoły lub placówki z instytucjami i organizacjami działającymi w środowisku lokalnym wpływa korzystnie na rozwój uczniów	X	

3. Rodzic dowiadyuje się, że istnieje coś takiego jak ewaluacja zewnętrzna lub brał udział w badaniu ewaluacyjnym i chce sprawdzić „jak wypadła w badaniu” szkoła jego dziecka

Sięgając do raportu można sprawdzić informacje o pracy szkoły, zgodnie z metodologią przedstawioną w tabeli nr 4. Wówczas jednak celem zapoznania się z raportem nie jest porównanie warunków oferowanych przez różne szkoły, ale uzyskanie informacji, które mogą wpływać na dalszy przebieg procesu uczenia się dziecka. W jednej z badanych szkół członkowie rady rodziców stwierdzili, że przygotowując się do wywiadu przeczytali raport z kilku ewaluacji innych szkół i zobaczyli, co może rada rodziców, jakie ma prawa, o czym powinna decydować, w czym współdecydować (dotychczas nie wiedzieli

tego i nic z tych rzeczy nie robili, o wszystkim decydowała dyrekcja i nauczyciele). Warto wtedy zwrócić uwagę jak można wykorzystać wyniki badania dla kształtowania dalszej współpracy ze szkołą.

a) nowe informacje o możliwościach jakie stwarza dla mojego dziecka oferta szkoły:

- **zajęcia dodatkowe, nadobowiązkowe (rozwijające zainteresowania, wyrównujące braki, zapobiegające trudnościami)** – formy istniejących zajęć, opinie o potrzebach, możliwość organizacji zajęć zgodnie z autentycznymi potrzebami dzieci,
- **indywidualizacja** – formy udzielanego wsparcia, możliwość udziału w nich, formy współpracy z nauczycielami i wychowawcą, możliwości uzyskiwania wsparcia,
- **atrakcyjność zajęć** – stosowane metody i formy pracy, ich zróżnicowanie, różnorodność metod,
- **aktywność uczniowska** – formy aktywności uczniowskiej, oferta szkoły, potrzeby w tym zakresie, możliwość wpływu na rozwijanie innych aktywności.

b) świadomość obowiązków szkoły wobec dzieci i rodziców

- **ocenie** – przestrzeganie zasad oceniania, wpływ na ich kształt, obowiązek udzielania informacji zwrotnej, formy jej udzielania,
- **indywidualizacja** – obowiązek udzielania wsparcia każdemu dziecku, dostosowania wymagań, respektowanie zaleceń poradni, indywidualnego, ale równego traktowania,
- **rozwój dziecka** – obowiązek pracy z dzieckiem zdolnym, formy rozwoju zainteresowań,
- **informowanie i wspieranie rodziców** – zasady udzielania informacji, formy wpływu informacji, prawa rodziców w tym zakresie, oferta wspierająca szkoły.

c) świadomość praw i obowiązków uczestnictwa rodziców i współdecydowania

- włączanie w proces dydaktyczny – udział w lekcjach otwartych, prowadzenie zajęć przez rodziców specjalistów np. lekarz, prawnik, krawcowa, opiniowanie wyboru podręczników, kart pracy, decydowanie o udziale dziecka w projekcie,
- **udział w tworzeniu szkolnego prawa** – współtworzenie programu wychowawczego i profilaktyki, opiniowanie i akceptowanie zmian zasad oceniania, statutu, regulaminów szkolnych,
- **aktywny udział w planowaniu pracy** – wybór zajęć dodatkowych, szczególnie w przedszkolu, decydowanie o realizacji projektów, liczbie, celu i charakterze wyjazdów, wyjazdów, imprez,
- **opiniowanie i decydowanie o organizacji pracy** – wybór firmy ubezpieczeniowej, opiniowanie kalendarza imprez, czasu pracy, godzin podawania posiłków itp.,
- **współpraca w procesie wychowawczym** – udział w spotkaniach dla rodziców, wypełnianie kwestionariuszy ankiet, korzystanie z dostępnych form współpracy, np. dziennik elektroniczny, strona internetowa, dyżury nauczycieli itp.

d) ocena jakości pracy szkoły i dążenie do zmian

- **określanie kierunku zmian** – jakość analiz wyników, przebieg procesu monitorowania, kierunek zmian w pracy szkoły, wykorzystywanie informacji o losach absolwentów, jakość wnioskowania i wdrażania wniosków, obszar dokonywanych zmian, np. poprawa bezpieczeństwa,
- **inicjowanie działań** – pomysły na imprezy środowiskowe, zmiany w organizacji pracy, np. wnioskowanie u władz gminnych w sprawie utworzenia równoległego

oddziału w licznych klasach, wykonanie chodnika przy drodze do szkoły, kontrola bezpieczeństwa autokarów wycieczkowych itp., zakładanie poczty elektronicznej.

4. Wpływ raportu z ewaluacji na klimat działań społecznych w szkole

Praktyka pokazuje, że informacje z raportów mogą zainspirować do różnorodnych działań kreujących pozytywnie, a czasami radykalne zmiany w życiu szkoły. Na przykład zwiększenie szans rozwojowych dzieci przez utworzenie Klubu Wolontariusza, powołanie redakcji radiowęzła szkolnego, organizacja popołudniowych projekcji filmowych z autorskimi prelekcjami w ramach projektu „Sztuka w filmie”. W zakresie organizacji pracy wprowadzenie zmian do regulaminów, dyskusje z dyrektorem o profilu klas, systemie oceniania. Wzrost aktywności w kontaktach z samorządem lokalnym. Raport z ewaluacji zewnętrznej to doskonała okazja do włączenia rodziców w proces ewaluacji (wewnętrznej i zewnętrznej). Okazja do budowania współodpowiedzialności za osiągnięte rezultaty pracy edukacyjnej. Ewaluacja wskazuje też na dużą rolę rodziców i środowiska lokalnego w działaniach oświatowych. Bez względu na przyjęty w szkole sposób wykorzystania raportu z ewaluacji zewnętrznej, może warto aby rodzice sami włączyli się do dyskusji i współdecydowania o szkole. Ponieważ aby osiągnąć sukces na płaszczyźnie porozumienia, niezbędna jest dobra komunikacja, transparentność i spójność działań całej społeczności szkolnej, właściwy przepływ informacji między szkołą a domem rodzinnym dziecka, otwartość dyrektora i nauczycieli, pełne poszanowanie praw innych, spojrzenie na rodzica jako naturalnego sprzymierzeńca w pracy z dzieckiem, wysokie kompetencje i umiejętności nauczycieli, determinacja w dążeniu do osiągnięcia celów, świadomość, że szkoła i rodzice nie żyją na odległych orbitach.

Szkoła, która potrafi pozyskać rodziców do współpracy, zdobyć ich zaufanie, przezwyciężyć niechęć i bierność – to szkoła na miarę XXI wieku.

ROZDZIAŁ VIII

Analiza najważniejszych zagrożeń – pułapki ewaluacji

Czy malowanie trawy na zielono to nasza specjalność? (tworzenie nieprawdziwego obrazu pracy badanej instytucji edukacyjnej)

Przy realizacji kolejnych badań ewaluacyjnych pojawia się pytanie, na ile „obraz” uzyskany w toku badania jest „prawdziwym obrazem” badanej rzeczywistości. „Skrzywienie obrazu” może wynikać z przyczyn leżących po obydwu stronach – badaczy (np. brak profesjonalizmu, pośpiech), ale częściej wynika on ze strony badanych. Respondenci czynią to w trosce o dobry wizerunek, czy z obawy wynikającej z różnych przyczyn. Taka postawa wpływa negatywnie na jakość badania. Skoro ewaluacja ma być autentycznym obrazem rzeczywistości to nie potrzebuje „makijażu”. Rodzicom też winno zależeć na wychwyceniu mocnych stron pracy przedszkoli/szkół do których uczęszczają ich dzieci, ale również tych słabych, aby móc je eliminować. Tworzenie nieprawdziwego stanu faktycznego nie daje możliwości naprawy i podejmowania działań w kierunku oczekiwanego rozwoju. To wiarygodne dane ułatwiają podejmowanie decyzji dotyczących dalszych działań. Ponadto, przeprowadzenie badań i sporządzanie raportów ma tylko sens, jeżeli zebrane informacje będą prawdziwe, bo przez to staną się użyteczne i wartościowe dla odbiorców. Nie obawiajcie się Państwo mówić prawdy, nie ulegajcie próśbom o „retuszowanie” informacji. Badania ankietowe są naprawdę anonimowe (dane są zamieszczane na platformie), a wizytator zobowiązany jest do zachowania tajemnicy podczas całego badania.

Czy transparentność badania (jawność procedur, narzędzi oraz wyników i wniosków z ewaluacji) jest wykorzystywana we właściwym kierunku?

Ewaluacja „obejmuje wydawanie opinii o wartości działania przez systematyczne, jawne zbieranie i analizowanie o nim informacji w odniesieniu do znanych celów, kryteriów i wartości” (K. Aspinwall, T. Simkins, J.F. Wilkinson i McAuley), dlatego jej twórcy zabiegali o transparentność badania. Z doświadczenia również wynika, że środowiskom szkolnym także zależało, aby nie byli zaskakiwani. Czy potrafimy to wykorzystać? Smuci fakt, że nie zawsze (właściwe i w dobrym kierunku) potrafimy wykorzystać jawność procedur i wcześniejsze udostępnienie narzędzi badawczych. Idea transparentności służy możliwości przygotowania się do badania przez przemyślenie pewnych kwestii, a nie na przygotowaniu polegającym na wyborze „chcianych uczestników badania”, „wywieraniu presji dobrych odpowiedzi” lub na zasadzie „kopiuj-wklej” przez większość uczestników badania. Spotykaną praktyką są też cytowane informacje (niekoniecznie dotyczące badanej instytucji edukacyjnej) z raportów publikowanych na stronie SEO. Takie postępowanie nie ma nic wspólnego z rzetelnością i zaufaniem, które są jednym z ważnych wyznaczników jakości prowadzonego badania. Często jeszcze u nas bywa tak, że szkoły uciekają przed konstruktywnością w obawie przed negatywnymi skutkami, np. nadmierne wyciąganie konsekwencji przez organy wyższego rzędu, „przypięcie łątki”, wątpliwości we właściwy odbiór raportu przez organ prowadzący, rodziców itp.

Wychodzi na to, że nad budowaniem „rozwojowej świadomości” i pełnego zaufania musimy jeszcze popracować.

Czy ewaluacja może być wartościowa? (raport z ewaluacji jako inspiracja do dalszego działania, czy dokument do lamusa?)

Według definicji A. Brzezińskiej „ewaluacja to proces zbierania informacji o przebiegu działania i uzyskiwanych efektach oraz ich analizowania w celu udoskonalenia przebiegu tego procesu i osiągnięcia założonych efektów”. K. Aspinwall, T. Simkins, J.F. Wilkinson i McAuley uznali iż „ewaluacja jest częścią podejmowania decyzji”. Przedstawione zalety nie zawsze mają swe przełożenie w rzeczywistości. Praktyka pozwala zaobserwować, że dla pewnych środowisk istotne znaczenie mają otrzymane litery, a nie refleksja płynąca z badania. Bywa tak, że szkoły więcej pracują „nad ewaluacją” przed i w czasie ewaluacji, niż po jej zakończeniu. To nie są praktyki godne naśladowania.

Raport nie zawiera zaleceń i rekomendacji, ale winien stać się inspiracją do dalszego działania. Przy czym należy mieć świadomość takich pojęć jak: monitorowanie, wynik, wniosek, rekomendacja. Sam wynik nie jest nośnikiem wystarczającym do działania. Dopiero wniosek wysnuty na jego podstawie może stanowić podstawę do rekomendowania działań (ważna jest umiejętność wnioskowania i rekomendowania), które winny znaleźć swoje odzwierciedlenie w planie pracy, czy planie nadzoru pedagogicznego.

Szkoła zobowiązana jest więc wyznaczyć cele dalszego rozwoju na bazie informacji zawartych w raporcie. Nie wszystkie szkoły czynią to bez wyraźnie sprecyzowanego polecenia prawnego. Przebywając w Gimnazjum Landsberg zapamiętaliśmy słowa dyrektorki Lorenc – „Dla szkoły najważniejsze jest to, aby ktoś z nami został, wspierał, a nie tylko zostawił raport i wyszedł”. Obecnie w Polsce rodzi się też nowy system wsparcia dla szkół.

Wizytator do spraw ewaluacji to nie kontroler, czy „policjant” a ewaluacja to nie kontrola.

Gdyby sprowadzić rolę wizytatora ds. ewaluacji do roli kontrolera, policjanta (w Polsce negatywnie postrzeganej), to wcale nie jest on osobą tropiącą, wypisującą mandat, ale kimś, kto pomaga zobaczyć. Ewaluacja to nie przyłapanie na nieprawidłowościach, ale pokazanie stanu obecnego i w pewnym sensie uprzedzenie o zjawiskach, które mogą się zdarzyć.

Manipulowanie wynikami dla własnych celów

Ma to miejsce w przypadku dyrektora, nauczycieli i organu prowadzącego. Manipulowanie dotyczy pomijania w analizie wyników zjawisk negatywnych oraz wykorzystania wyników ewaluacji dla własnych celów (np. podejmowanie negatywnych zachowań wobec nauczycieli, dyrektora, czasami nawet rodzica) czy działań związanych z niżem demograficznym (np. likwidacja szkoły, zwolnienie nauczyciela).

Pułapki ewaluacyjne w praktyce

W polskiej świadomości przeważają przekonania, że „zły to ptak, co własne gniazdo kala”, a „śmieci należy zamiatać pod dywan”. Wielość pokoleń Polaków żyjących w warunkach zniewolenia spowodowało, że kogoś z zewnątrz uznaje się za wroga, a przynajmniej za niepożądanego gościa przed którym należy ukryć wszystkie wady. Ewaluacja zakłada zupełnie inny wymiar przydatności zbieranych informacji, wymiar rzetelnej oceny ist-

niejącego stanu, nie po to by karać, ale po to by doskonalić. Jednak w praktyce zmiana mentalności jest trudna do uzyskania. Stąd często bywa, że zdarzają się próby przekazywania obrazu pracy szkoły znacznie lepszemu niż jest w rzeczywistości. W przypadku rodziców dotyczą one przede wszystkim obaw o los szkoły lub dobro własnego dziecka. Czy warto przybierać postawy asekuracyjne?

Z pierwszym przypadkiem najczęściej mamy do czynienia w niewielkich środowiskach, w których zagrożone jest dalsze istnienie szkoły/placówki jako instytucji publicznej z powodu niskiej liczby uczniów. Wówczas w wypowiedziach rodziców widać skłonność do chwalenia, czasami nadmiernego. Postrzegane są tylko dobre strony pracy szkoły. Towarzysząca wypowiedziom obawa jest widoczna w upewnianiu się pod koniec badania, czy ich wypowiedzi zyskały akceptację i prośba o wpływ na decyzje organu prowadzącego. Trzeba jednak podkreślić, że wynik badania ewaluacyjnego nie ma znaczenia w formalnej ocenie zasadności istnienia szkoły i z reguły nie jest brany pod uwagę jako argument przez organ prowadzący szkołę. Badanie prowadzone w takich okolicznościach, z reguły prowadzi do sfalszowania jego wyniku, a w przypadku dalszego istnienia szkoły ogranicza jej samorozwój. Zatem paradoksalnie przybliża to szkołę do jej końca. Drugim zagrożeniem dla uzyskania wiarygodnych wyników ewaluacji jest źle pojęta „troska o dobro własnego dziecka”. Źle, ponieważ procedury badania i etyka postępowania wizytatorów zapewniają anonimowość wypowiedzi poszczególnych uczestników. Przekazywany jest problem, a nie dokładny opis sytuacji pozwalający zidentyfikować podmioty sporu. Jeśli taka niepewność się pojawia to, z reguły świadczy to o występujących problemach. Rodzice boją się, ponieważ być może mają złe doświadczenia z dotychczasowej współpracy ze szkołą. A jaki jest skutek takiej postawy? Pracownicy szkoły upewniają się, że „nie straszna im żadna kontrola” (choć ewaluacja nie jest kontrolą). Wręcz nabierają pewności, że ich działania są dobre, bo pozwalają osiągać dobre dla siebie efekty. Z reguły następuje wówczas nasilenie niepożądanych działań, co w dłuższym okresie czasu prowadzi do zaostrzenia konfliktu. Zatem nie jest lepiej, tylko później. Widoczne jest to w niektórych szkołach, gdzie zrezygnowani rodzice udzielają tylko negatywnych odpowiedzi. Jednak z reguły jest to moment, kiedy konflikt przekroczył już punkt krytyczny, a jego rozwiązanie jest z dnia na dzień coraz trudniejsze. Pomimo różnych pułapek, ewaluacja zewnętrzna posiada cechy, które są szansą na jakościowy rozwój szkół w kierunku spełniania oczekiwań jej klientów oraz współczesnych wyzwań cywilizacyjnych. Bo „kiedy rybak idzie na ryby zabiera przynętę, która smakuje rybie, a nie rybakowi”.

Praca zbiorowa pod redakcją Anny Goćłowskiej, Autorzy: Iwona Dąbrowska, Bogumiła Jarka, Anna Kaczmarek, Krystyna Kaczorowska, Barbara Krawczyk, Jolanta Lenkiewicz-Broda, Mariusz Maziarz, Barbara Milecka, Teresa Traczyk.

INFORMACJE O AUTORACH

Iwona Dąbrowska – nauczyciel dyplomowany z 30-letnim stażem pracy w oświacie: wicedyrektor przedszkola, nauczyciel akademicki, nauczyciel – konsultant, dyrektor ośrodka doskonalenia nauczycieli, nauczyciel kolegium nauczycielskiego, wizytator, zastępca rzeczownika dyscyplinarnego dla nauczycieli. Koordynator rejonowy i trener programu CODN na zlecenie MEN – „Wdrażanie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół”, Rządowego Programu „Bezpieczna i Przyjazna Szkoła” – SGS, trener programu edukacyjnego „Key to Learning”, „Lider Edukacji Elementarnej”, edukator w zakresie „Edukacja Zdrowotna i Promocja Zdrowia w Szkole”.

Anna Goćłowska – posiada II stopień specjalizacji zawodowej w zakresie zarządzania oświatą. Nauczyciel dyplomowany z ponad trzydziestoletnim stażem pracy w oświacie, ekspert z listy MEN, egzaminator OKE. Obecnie koordynator w projekcie wzmocnienia efektywności systemu nadzoru pedagogicznego, wcześniej ekspert merytoryczny w tym projekcie, nauczyciel, dyrektor szkoły, nauczyciel kolegium nauczycielskiego, nauczyciel akademicki, wizytator, dyrektor wydziału nadzoru pedagogicznego, dyrektor wydziału organizacyjnego i kadr oraz kierownik oddziału nadzoru pedagogicznego w KO.

Bogumiła Jarka – nauczyciel dyplomowany z 28-letnim stażem pracy w oświacie, w tym na stanowisku nauczyciela, dyrektora szkoły i wizytatora; ekspert z listy MEN; zastępca przewodniczącego Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Wojewodzie Mazowieckim; obecnie ewaluator.

Anna Kaczmarek – absolwentka Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu na kierunku pedagogika w zakresie wychowania przedszkolnego i nauczania początkowego. Studia podyplomowe w zakresie organizacji i zarządzania oświatą, przedsiębiorczości, kurs kwalifikacyjny w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego oraz bibliotekoznawstwa. Nauczyciel dyplomowany, dyrektor szkoły, wykładowca dla kadry kierowniczej, obecnie starszy wizytator Kuratorium Oświaty w Poznaniu, ewaluator. Autorka wielu projektów z dziedziny edukacji, współpracowała z „Fundacją dla Polski”, był członkiem Forum Inicjatyw Oświatowych w Warszawie.

Krystyna Kaczorowska – nauczyciel dyplomowany z ponad trzydziestoletnim stażem pracy w oświacie, ekspert ds. awansu zawodowego nauczycieli, egzaminator OKE. Obecnie wizytator ds. ewaluacji, wcześniej nauczyciel, dyrektor szkoły.

Barbara Krawczyk – mgr filologii polskiej z II stopniem specjalizacji zawodowej w zakresie nauczania języka polskiego, wieloletni instruktor ZHP. Nauczyciel dyplomowany z dwudziestoosmioletnim stażem pracy w oświacie, egzaminator OKE pełniący corocznie funkcję przewodniczącego zespołu egzaminatorów egzaminu gimnazjalnego

w części humanistycznej. Od 7 lat pracownik KO, od 2009 roku – wizytator ds. ewaluacji, łącznik regionalny dla województwa lubelskiego.

Jolanta Lenkiewicz-Broda – nauczyciel dyplomowany, ekspert ds. awansu zawodowego nauczycieli. Trzydziestoletni staż pracy w oświacie, z czego 15 lat w nadzorze pedagogicznym. Od 2010 roku – wizytator ds. ewaluacji. Ścisłe współpracuje z zespołem realizującym projekt Program Wzmocnienia Efektywności Systemu Nadzoru Pedagogicznego i Jakości Pracy Szkoły (m.in. praca nad doskonaleniem i modyfikacją metodologii badań ewaluacyjnych, analizą i doskonaleniem wymagań i narzędzi badawczych, analizą i interpretacją wyników). Autorka publikacji i wielu artykułów w prasie oświatowej dotyczących m.in. ewaluacji szkół i placówek oświatowych.

Mariusz Maziarz – wizytator ds. ewaluacji w Kuratorium Oświaty w Krakowie. Nauczyciel z trzydziestoletnim stażem w oświacie, w tym piętnastoletnim na stanowisku dyrektora szkoły i dziesięcioletnim w nadzorze pedagogicznym. Ukończył liczne formy doskonalenia i doskonalenia w tym studia podyplomowe w zakresie ochrony przyrody, edukacji ekonomicznej – przedsiębiorczość jak również w zakresie kształcenia ustawicznego na odległość oraz projekcie wzmocnienia efektywności systemu nadzoru pedagogicznego. W latach 2009–2013 koordynował dwa projekty Comenius-Regio z niemieckimi partnerami dotyczące prowadzenia ewaluacji w szkole oraz wykorzystania raportu po ewaluacji. Jako edukator współpracuje z Uniwersytetem Pedagogicznym i Uniwersytetem Ekonomicznym w Krakowie w zakresie nadzoru pedagogicznego.

Barbara Milecka – absolwentka UAM w Poznaniu na kierunku geografia. Studia podyplomowe z zakresu zarządzania oświatą. Od kilkunastu lat zajmuje się nadzorem pedagogicznym. Obecnie ewaluator w KO w Poznaniu, wcześniej nauczyciel i dyrektor szkoły. Autorka artykułów dotyczących zarządzania oświatą publikowanych w ogólnopolskiej prasie oświatowej oraz współautorka Poradnika dla wizytatorów ds. ewaluacji (ORE, Warszawa 2013). Ekspert ds. EWD IBE w Warszawie. W zakresie wykorzystania metody EWD współpracuje z ośrodkami doskonalenia nauczycieli. Zaangażowana od lat dwudziestych w realizację lokalnych (ostatni – Przedszkolaki na start, 2011) i udział w ogólnopolskich (dotyczących nadzoru pedagogicznego) projektach edukacyjnych finansowanych ze środków UE.

Teresa Traczyk – nauczyciel dyplomowany z 27-letnim stażem – pracy, w tym 17-letnie doświadczenie w nadzorze pedagogicznym. Od 2009/2010 wizytator ds. ewaluacji. W 2007 roku wpisana na listę rzeczoznawców programów nauczania, podręczników szkolnych i środków dydaktycznych do kształcenia zawodowego. Współautor programu nauczania dla zawodu technik hutnik. We współpracy z Instytutem Technologii Eksploatacji w Radomiu realizowała projekt „Przygotowanie innowacyjnych programów do kształcenia zawodowego”, a ze Studium Doskonalenia Kadr w Radomiu projekt „Nauczyciel przedmiotów zawodowych województwa mazowieckiego gotowy na zmiany”.

OŚRODEK ROZWOJU EDUKACJI

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

tel. 22 345 37 00, fax 22 345 37 70

mail: sekretariat@ore.edu.pl

www.ore.edu.pl

egzemplarz bezpłatny

zdjęcie na okładce: www.fotolia.com

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego